

Brussel, 13 juni 2025  
(OR. en)

10274/25  
ADD 7

---

---

Interinstitutioneel dossier:  
2025/0163 (NLE)

---

---

AELE 52  
CH 18  
MI 395  
ESPACE 47

#### BEGELEIDENDE NOTA

|              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| van:         | de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| ingekomen:   | 13 juni 2025                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| aan:         | mevrouw Thérèse BLANCHET, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| nr. Comdoc.: | COM(2025) 308 annex                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Betreft:     | BIJLAGE<br>bij<br>Voorstel voor een besluit van de Raad<br>betreffende de ondertekening, namens de Europese Unie, van een breed pakket overeenkomsten ter consolidatie, verdieping en uitbreiding van de bilaterale betrekkingen met de Zwitserse Bondsstaat en betreffende de voorlopige toepassing van de Overeenkomst betreffende de voorwaarden voor de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan het Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma |

De delegaties vinden hierbij document COM(2025) 308 - Annex 7.

---

Bijlage: COM(2025) 308 annex

Brussel, 13.6.2025  
COM(2025) 308 final

ANNEX 7

## **BIJLAGE**

*bij*

### **Voorstel voor een besluit van de Raad**

**betreffende de ondertekening, namens de Europese Unie, van een breed pakket overeenkomsten ter consolidatie, verdieping en uitbreiding van de bilaterale betrekkingen met de Zwitserse Bondsstaat en betreffende de voorlopige toepassing van de Overeenkomst betreffende de voorwaarden voor de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan het Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma**

OVEREENKOMST  
TUSSEN DE EUROPESE UNIE  
EN DE ZWITSERSE BONDSSTAAT  
INZAKE GEZONDHEID

DE EUROPESE UNIE, hierna “de Unie” genoemd,

en

DE ZWITSERSE BONDSSTAAT, hierna “Zwitserland” genoemd,

hierna de “overeenkomstsluitende partijen” genoemd,

GELEID DOOR DE WENS om de samenwerking ten behoeve van de gezondheid van de bevolking van de overeenkomstsluitende partijen te bevorderen, met name om zich voor te bereiden en te reageren op ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid;

OVERWEGENDE dat gezondheidsbedreigingen geen halt houden aan de nationale grenzen die verschillende lidstaten van de Unie delen met Zwitserland en dat een groot aantal personen dagelijks de gemeenschappelijke grenzen overschrijdt, en dat derhalve een betere uitwisseling van deskundigheid op het gebied van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid van gemeenschappelijk belang is;

VASTBESLOTEN zo doeltreffend mogelijk te reageren op ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid, onder meer door informatie uit te wisselen via gemeenschappelijke systemen en wederzijdse capaciteiten voor epidemiologische surveillance;

OVERWEGENDE dat de deelname van Zwitserland aan organen, agentschappen en structuren van de Unie voor de preventie en bestrijding van ziekten en de surveillance- en waarschuwingsnetwerken en de toepassing van vergelijkbare mechanismen voor paraatheid en respons voor de preventie en bestrijding van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid het niveau van gezondheidsbescherming van de bevolking van de overeenkomstsluitende partijen zal verbeteren;

ERKENNENDE dat een bilaterale overeenkomst tussen de overeenkomstsluitende partijen inzake gezondheid een duidelijke en sterke rechtsgrondslag moet bieden voor samenwerking op het gebied van gezondheidsbeveiliging;

OVERWEGENDE dat de Unie mechanismen en structuren heeft opgezet om de preventie, paraatheid en respons op het gebied van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid te coördineren en dat de deelname van Zwitserland aan die mechanismen en structuren van wederzijds nut zou kunnen zijn voor beide overeenkomstsluitende partijen;

ERKENNENDE dat het voor beide partijen nuttig is de uitwisseling van professionele deskundigheid tussen de overeenkomstsluitende partijen te bevorderen, onder meer door middel van detacheringen;

OVERWEGENDE dat een rechtsgrondslag is vastgesteld voor de deelname van Zwitserland aan programma's van de Unie, waaronder het EU4Health-programma; en het belang ERKENNENDE van betere samenwerking tussen de overeenkomstsluitende partijen op het gebied van gezondheidsgerelateerde aangelegenheden die onder deze overeenkomst vallen, alsook onder de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan programma's van de Unie;

De algemene doelstellingen van het EU4Health-programma DELENDE, GEZIEN de gemeenschappelijke doelstellingen, waarden en sterke banden van de overeenkomstsluitende partijen op het gebied van gezondheid;

MET ERKENNING VAN de gemeenschappelijke wens van de overeenkomstsluitende partijen om hun betrekkingen en samenwerking op dit gebied verder te ontwikkelen, te versterken, te stimuleren en uit te breiden;

OVERWEGENDE dat nauwere samenwerking op het gebied van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid en de deelname van Zwitserland aan het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (het “Centrum”) het niveau van gezondheidsbescherming voor de bevolking van de overeenkomstsluitende partijen zullen verhogen en dat de deelname van Zwitserland aan het Centrum een financiële bijdrage moet inhouden die voor elke programmeringsperiode moet worden vastgesteld;

BEREID de mogelijkheid te onderzoeken om hun samenwerking in de toekomst uit te breiden tot andere gezondheidsgerelateerde aangelegenheden;

VASTBESLOTEN de samenwerking tussen de overeenkomstsluitende partijen op de door deze overeenkomst beheerste gebieden te versterken, op basis van dezelfde regels als die welke gelden in de Unie, met behoud van hun onafhankelijkheid en die van hun instellingen en, wat Zwitserland betreft, eerbiediging van de beginselen die voortvloeien uit de directe democratie en het federalisme;

ERKENNENDE dat deze overeenkomst geen overeenkomst vormt op de gebieden die verband houden met de interne markt van de Unie waaraan Zwitserland deelneemt;

OVERWEGENDE dat het niettemin passend is op deze overeenkomst de bijzondere beginselen betreffende de bepalingen inzake de instellingen toe te passen die gemeenschappelijk zijn voor de overeenkomsten die worden gesloten of zullen worden gesloten op de gebieden die verband houden met de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt;

OPNIEUW BEVESTIGEND dat de bevoegdheid van het Zwitserse federale hooggerechtshof en alle andere Zwitserse rechtbanken, alsmede die van de rechtbanken van de lidstaten en van het Hof van Justitie van de Europese Unie om deze overeenkomst in individuele gevallen uit te leggen, behouden blijft;

ZIJN ALS VOLGT OVEREENGEKOMEN:

# HOOFDSTUK 1

## ALGEMENE BEPALINGEN

### ARTIKEL 1

#### Doel

Deze overeenkomst heeft tot doel de samenwerking tussen de overeenkomstsluitende partijen te versterken teneinde:

- a) de gezondheid van de bevolking van de lidstaten van de Unie en Zwitserland te beschermen en te verbeteren;
- b) grote bedreigingen van de gezondheid te bestrijden, door het bevorderen van onderzoek naar de oorzaken, de overdracht en de preventie daarvan, alsmede door het bevorderen van gezondheidsvoorlichting en -opvoeding;
- c) een consistent hoog niveau van surveillance van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid op het grondgebied van de overeenkomstsluitende partijen te waarborgen, en hun waarschuwingssystemen en reacties op dergelijke bedreigingen te coördineren.

## ARTIKEL 2

### Toepassingsgebied

De overeenkomstsluitende partijen versterken en verbreden de samenwerking op het gebied van gezondheidsbeveiliging. De samenwerking is beperkt tot de volgende gebieden:

- de mechanismen voor gezondheidsbeveiliging bij ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid;
- het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (hierna “het Centrum” genoemd).

## ARTIKEL 3

### Samenwerking

De overeenkomstsluitende partijen werken samen, wisselen informatie uit en coördineren hun beleid inzake ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid via de mechanismen en structuren die zijn vastgelegd in de in bijlage I vermelde rechtshandelingen van de Unie, met name de netwerken voor surveillance en waarschuwingen van de Unie en de mechanismen voor paraatheid en respons ter preventie en beheersing van overdraagbare ziekten. De overeenkomstsluitende partijen versterken hun algemene samenwerking op het gebied van gezondheidsbeveiliging, met inbegrip van epidemiologische surveillance, teneinde de paraatheid voor en de respons op noodsituaties te verbeteren.

## HOOFDSTUK 2

### BEPALINGEN INZAKE DE INSTELLINGEN

#### ARTIKEL 4

##### Algemene inhoud

Om de overeenkomstsluitende partijen rechtszekerheid te bieden met betrekking tot de in deze overeenkomst omschreven samenwerking, en rekening houdend met de beginselen van het internationaal recht, worden in dit hoofdstuk de institutionele oplossingen vastgesteld die analoog zijn met die welke gemeenschappelijk zijn voor de bilaterale overeenkomsten die worden gesloten of zullen worden gesloten op de gebieden die verband houden met de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, zonder dat het toepassingsgebied van deze overeenkomst wordt gewijzigd, met name:

- a) de procedure om deze overeenkomst in overeenstemming te brengen met rechtshandelingen van de Unie die relevant zijn voor deze overeenkomst;
- b) de eenvormige uitlegging en toepassing van deze overeenkomst en van de rechtshandelingen van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen;
- c) het toezicht op en de toepassing van deze overeenkomst; en
- d) de beslechting van geschillen in het kader van deze overeenkomst.

## ARTIKEL 5

### Deelname aan de opstelling van rechtshandelingen van de Unie (“besluitvorming”)

1. Bij het opstellen van een voorstel voor een rechtshandeling van de Unie overeenkomstig het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna “VWEU” genoemd) op het onder deze overeenkomst vallende gebied stelt de Europese Commissie (hierna “de Commissie” genoemd) Zwitserland daarvan in kennis en raadpleegt zij informeel de deskundigen van Zwitserland op dezelfde wijze als dat zij de deskundigen van de lidstaten van de Unie bij het opstellen van haar voorstellen om advies vraagt.

Op verzoek van een van de overeenkomstsluitende partijen vindt in het Gemengd Comité een voorbereidende gedachtewisseling plaats.

De overeenkomstsluitende partijen plegen op verzoek van een van hen opnieuw overleg in het Gemengd Comité op belangrijke momenten van de fase voorafgaand aan de vaststelling van de rechtshandeling door de Unie, in het kader van een voortdurend informatie- en raadplegingsproces.

2. Bij de voorbereiding, overeenkomstig het VWEU, van gedelegeerde handelingen betreffende basishandelingen van het Unierecht op het onder deze overeenkomst vallende gebied zorgt de Commissie ervoor dat Zwitserland zo ruim mogelijk deelneemt aan de voorbereiding van de ontwerpen en raadpleegt zij de deskundigen van Zwitserland op dezelfde basis als zij de deskundigen van de lidstaten van de Unie raadpleegt.

3. Bij de voorbereiding, overeenkomstig het VWEU, van uitvoeringshandelingen betreffende basishandelingen van het Unierecht op het onder deze overeenkomst vallende gebied zorgt de Commissie ervoor dat Zwitserland zo ruim mogelijk deelneemt aan de voorbereiding van de ontwerpen die later worden voorgelegd aan de comités die de Commissie bijstaan bij de uitoefening van haar uitvoeringsbevoegdheden, en raadpleegt zij de deskundigen van Zwitserland op dezelfde basis als dat zij de deskundigen van de lidstaten van de Unie raadpleegt.

4. Deskundigen van Zwitserland worden betrokken bij de werkzaamheden van de comités die niet onder de leden 2 en 3 vallen, wanneer dit nodig is om de goede werking van deze overeenkomst te waarborgen. Het Gemengd Comité stelt een lijst op van deze comités en, in voorkomend geval, van andere comités met soortgelijke kenmerken, en werkt deze bij.

5. Dit artikel is niet van toepassing op rechtshandelingen van de Unie of bepalingen daarvan die binnen het toepassingsgebied van een in artikel 6, lid 5, bedoelde uitzondering vallen.

## ARTIKEL 6

### Opneming van rechtshandelingen van de Unie

1. Om de rechtszekerheid en de homogeniteit van het recht wat betreft de in deze overeenkomst genoemde samenwerking te waarborgen, zorgen Zwitserland en de Unie ervoor dat de rechtshandelingen van de Unie die op het onder deze overeenkomst vallende gebied worden vastgesteld, zo spoedig mogelijk na de vaststelling ervan in deze overeenkomst worden opgenomen.

2. Rechtshandelingen van de Unie die overeenkomstig lid 4 in deze overeenkomst zijn opgenomen, maken, door de opneming ervan in deze overeenkomst, deel uit van de rechtsorde van Zwitserland, onder voorbehoud, naargelang van het geval, van de aanpassingen waartoe het Gemengd Comité heeft besloten.

3. Wanneer de Unie een rechtshandeling vaststelt op het onder deze overeenkomst vallende gebied, stelt zij Zwitserland daarvan zo spoedig mogelijk via het Gemengd Comité in kennis. Op verzoek van een van de overeenkomstsluitende partijen vindt in het Gemengd Comité een gedachtewisseling daarover plaats.

4. Het Gemengd Comité handelt overeenkomstig lid 1 door zo spoedig mogelijk een besluit te nemen tot wijziging van bijlage I bij deze overeenkomst, met inbegrip van de nodige aanpassingen.
5. De in lid 1 bedoelde verplichting is niet van toepassing op rechtshandelingen van de Europese Unie of bepalingen daarvan die onder het toepassingsgebied van een uitzondering vallen. Deze overeenkomst bevat geen uitzondering.
6. Met inachtneming van artikel 7 treden besluiten van het Gemengd Comité overeenkomstig lid 4 onmiddellijk in werking, maar in geen geval vóór de datum waarop de desbetreffende rechtshandeling van de Unie in de Unie van toepassing wordt.
7. De overeenkomstsluitende partijen werken gedurende de gehele procedure van dit artikel te goeder trouw samen om de besluitvorming te vergemakkelijken.

## ARTIKEL 7

### Nakoming van grondwettelijke verplichtingen door Zwitserland

1. Gedurende de in artikel 6, lid 3, bedoelde gedachtewisseling deelt Zwitserland de Unie mee of een besluit als bedoeld in artikel 6, lid 4, vereist dat Zwitserland zijn grondwettelijke verplichtingen nakomt om bindend te worden.
2. Wanneer het in artikel 6, lid 4, bedoelde besluit Zwitserland ertoe verplicht zijn grondwettelijke verplichtingen na te komen om bindend te worden, beschikt Zwitserland over een termijn van ten hoogste twee jaar vanaf de datum van de in lid 1 bedoelde mededeling, behalve wanneer een referendumprocedure wordt gestart, in welk geval deze termijn met één jaar wordt verlengd.

3. In afwachting van de mededeling door Zwitserland dat het zijn grondwettelijke verplichtingen is nagekomen, passen de overeenkomstsluitende partijen het in artikel 6, lid 4, bedoelde besluit voorlopig toe, tenzij Zwitserland de Unie meedeelt dat de voorlopige toepassing van het besluit niet mogelijk is en de redenen daarvoor vermeldt. De voorlopige toepassing mag in geen geval plaatsvinden vóór de datum waarop de desbetreffende rechtshandeling van de Unie in de Unie van toepassing wordt.
4. Zwitserland stelt de Unie onverwijld via het Gemengd Comité in kennis zodra het aan de in lid 1 bedoelde grondwettelijke verplichtingen heeft voldaan.
5. Het besluit treedt in werking op de dag waarop de in lid 4 bedoelde kennisgeving wordt gedaan, maar in geen geval vóór de datum waarop de overeenkomstige rechtshandeling van de Unie in de Unie van toepassing wordt.

## ARTIKEL 8

### Verwijzingen naar grondgebieden

Wanneer de in deze overeenkomst opgenomen rechtshandelingen van de Unie verwijzingen bevatten naar het grondgebied van de “Europese Unie” of van de “Unie”, worden deze verwijzingen voor de toepassing van deze overeenkomst beschouwd als verwijzingen naar de grondgebieden als omschreven in artikel 20.

## ARTIKEL 9

### Verwijzingen naar onderdanen van de lidstaten van de Unie

Wanneer de in deze overeenkomst opgenomen rechtshandelingen van de Unie verwijzingen bevatten naar onderdanen van de lidstaten van de Unie, worden deze verwijzingen voor de toepassing van deze overeenkomst beschouwd als verwijzingen naar de onderdanen van de lidstaten van de Unie en van Zwitserland.

## ARTIKEL 10

### Inwerkingtreding en uitvoering van de rechtshandelingen van de Unie

De bepalingen van de in deze overeenkomst opgenomen rechtshandelingen van de Unie betreffende de inwerkingtreding of uitvoering ervan zijn niet relevant voor de toepassing van deze overeenkomst.

De termijnen en data voor Zwitserland om de besluiten tot opneming van rechtshandelingen van de Unie in deze overeenkomst in werking te doen treden en uit te voeren, vloeien voort uit artikel 6, lid 6, en artikel 7, lid 5, alsmede uit bepalingen inzake overgangsregelingen.

## ARTIKEL 11

### Adressaten van de rechtshandelingen van de Unie

De bepalingen van de in deze overeenkomst opgenomen rechtshandelingen van de Unie waarin wordt aangegeven dat zij aan de lidstaten van de Unie zijn gericht, zijn niet relevant voor de toepassing van deze overeenkomst.

## ARTIKEL 12

### Beginsel van eenvormige uitlegging

1. Met het oog op de verwezenlijking van de doelstelling van artikel 4 en overeenkomstig de beginselen van het internationaal publiekrecht worden deze overeenkomst en de rechtshandelingen van de Unie waarnaar in deze overeenkomst wordt verwezen, eenvormig uitgelegd en toegepast op de onder deze overeenkomst vallende gebieden.
2. De rechtshandelingen van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen en, voor zover de toepassing ervan begrippen van het recht van de Unie omvat, de bepalingen van deze overeenkomst worden vóór of na de ondertekening van deze overeenkomst uitgelegd en toegepast in overeenstemming met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

## ARTIKEL 13

### Beginsel van doeltreffende en harmonieuze toepassing

1. De Commissie en de bevoegde Zwitserse autoriteiten werken samen en verlenen elkaar bijstand bij het toezicht op de toepassing van deze overeenkomst. Zij kunnen informatie uitwisselen over het toezicht op de toepassing van deze overeenkomst. Zij kunnen van gedachten wisselen en kwesties van wederzijds belang bespreken.

2. Elke overeenkomstsluitende partij neemt passende maatregelen om de doeltreffende en harmonieuze toepassing van deze overeenkomst op haar grondgebied te waarborgen.
3. Het toezicht op de toepassing van deze overeenkomst wordt gezamenlijk door de overeenkomstsluitende partijen uitgeoefend in het Gemengd Comité. Indien de Commissie of de bevoegde Zwitserse autoriteiten kennis krijgen van een geval van onjuiste toepassing, kan de zaak worden voorgelegd aan het Gemengd Comité om een aanvaardbare oplossing te vinden.
4. De Commissie en de bevoegde Zwitserse autoriteiten zien respectievelijk toe op de toepassing van deze overeenkomst door de andere overeenkomstsluitende partij. De in artikel 15 bedoelde procedure is van toepassing.

## ARTIKEL 14

### Exclusiviteitsbeginsel

De overeenkomstsluitende partijen verbinden zich ertoe geschillen betreffende de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst en van de rechtshandelingen van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen, of, in voorkomend geval, betreffende de overeenstemming met deze overeenkomst van een door de Commissie op basis van deze overeenkomst vastgesteld besluit, niet op een andere manier te beslechten dan in deze overeenkomst is voorgeschreven.

## ARTIKEL 15

### Procedure in geval van problemen bij de uitlegging of toepassing

1. In geval van problemen bij de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst of van een rechtshandeling van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen, plegen de overeenkomstsluitende partijen overleg in het Gemengd Comité om een voor beide partijen aanvaardbare oplossing te vinden. Daartoe worden alle nuttige gegevens aan het Gemengd Comité verstrekt om het in staat te stellen de situatie grondig te onderzoeken. Het Gemengd Comité onderzoekt alle mogelijkheden om de goede werking van deze overeenkomst te handhaven.
2. Indien het Gemengd Comité binnen drie maanden na de datum waarop het in lid 1 bedoelde probleem aan het Gemengd Comité is voorgelegd geen oplossing kan vinden, kan elk van de overeenkomstsluitende partijen verzoeken dat een scheidsgerecht het geschil beslecht overeenkomstig de in het protocol betreffende het scheidsgerecht vastgestelde regels.
3. Wanneer het geschil een vraag opwerpt over de uitlegging of toepassing van een in artikel 12, lid 2, bedoelde bepaling, en indien de uitlegging van die bepaling van belang is voor de beslechting van het geschil en nodig is om een beslissing te kunnen nemen, legt het scheidsgerecht die vraag voor aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Wanneer het geschil een vraag opwerpt over de uitlegging of toepassing van een bepaling die binnen het toepassingsgebied valt van een uitzondering op de verplichting tot dynamische afstemming als bedoeld in artikel 6, lid 5, en wanneer het geschil geen betrekking heeft op de uitlegging of toepassing van begrippen van het Unierecht, komt het scheidsgerecht tot een beslissing over het geschil zonder verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie.

4. Wanneer het scheidsgerecht op grond van lid 3 een vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voorlegt:

- a) is de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie bindend voor het scheidsgerecht; en
- b) geniet Zwitserland dezelfde rechten als de lidstaten en de instellingen van de Unie en is het mutatis mutandis onderworpen aan dezelfde procedures voor het Hof van Justitie van de Europese Unie.

5. Elke overeenkomstsluitende partij neemt alle nodige maatregelen om de beslissing van het scheidsgerecht te goeder trouw na te leven. De overeenkomstsluitende partij waarvan het scheidsgerecht heeft vastgesteld dat zij deze overeenkomst niet heeft nageleefd, stelt de andere overeenkomstsluitende partij via het Gemengd Comité in kennis van de maatregelen die zij heeft genomen om de beslissing van het scheidsgerecht na te leven.

## ARTIKEL 16

### Compenserende maatregelen

1. Indien de overeenkomstsluitende partij waarvan het scheidsgerecht heeft vastgesteld dat zij de overeenkomst niet heeft nageleefd, de andere overeenkomstsluitende partij niet binnen een overeenkomstig artikel IV.2, lid 6, van het protocol betreffende het scheidsgerecht vastgestelde redelijke termijn in kennis stelt van de maatregelen die zij heeft genomen om de beslissing van het scheidsgerecht na te leven, of indien de andere overeenkomstsluitende partij van oordeel is dat de meegedeelde maatregelen niet in overeenstemming zijn met de beslissing van het scheidsgerecht, kan deze andere overeenkomstsluitende partij evenredige compenserende maatregelen nemen om een mogelijke onevenwichtigheid te verhelpen. Compenserende maatregelen mogen alleen worden genomen in het kader van deze overeenkomst of overeenkomstig artikel 19, lid 1, punt c), en artikel 20, lid 4, van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan programma's van de Unie, gedaan te ... op ..., hierna "de overeenkomst over de deelname van Zwitserland aan programma's van de Unie" genoemd, wat betreft de deelname van Zwitserland aan het actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid<sup>1</sup>. De overeenkomstsluitende partij die compenserende maatregelen neemt, stelt de overeenkomstsluitende partij waarvan het scheidsgerecht heeft vastgesteld dat zij deze overeenkomst niet heeft nageleefd, in kennis van de compenserende maatregelen, die in de kennisgeving worden gespecificeerd. Deze compenserende maatregelen worden van kracht drie maanden na de datum van deze kennisgeving.

---

<sup>1</sup> Voor de periode 2021-2027 is dit het EU4Health-programma, zoals vastgesteld bij Verordening (EU) 2021/522 van het Europees Parlement en de Raad van 24 maart 2021 tot vaststelling van een actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid ("EU4Health-programma") voor de periode 2021-2027, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 282/2014 (PB L 107 van 26.3.2021, blz. 1).

2. Indien het Gemengd Comité binnen een maand na de datum van kennisgeving van de voorgenomen compenserende maatregelen niet heeft besloten om deze compenserende maatregelen op te schorten, te wijzigen of in te trekken, kan elke overeenkomstsluitende partij de kwestie van de evenredigheid van die compenserende maatregelen overeenkomstig het protocol betreffende het scheidsgerecht ter arbitrage voorleggen.
3. Het scheidsgerecht neemt binnen de in artikel III.8, lid 4, van het protocol betreffende het scheidsgerecht vastgestelde termijnen een beslissing.
4. Compenserende maatregelen hebben geen terugwerkende kracht. In het bijzonder blijven de rechten en verplichtingen die personen en marktdeelnemers reeds vóór de inwerkingtreding van de compenserende maatregelen hebben verworven, behouden.

## ARTIKEL 17

### Samenwerking tussen rechtsgebieden

1. Om de homogene uitlegging te bevorderen, komen het Zwitserse federale hoogerechtshof en het Hof van Justitie van de Europese Unie een dialoog en de nadere voorwaarden daarvan overeen.
2. Zwitserland heeft het recht memories of schriftelijke opmerkingen in te dienen bij het Hof van Justitie van de Europese Unie wanneer een rechterlijke instantie van een lidstaat van de Unie het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing verzoekt over een vraag betreffende de uitlegging van deze overeenkomst of van een bepaling van een rechtshandeling van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen.

## ARTIKEL 18

### Uitvoering

1. De overeenkomstsluitende partijen nemen alle algemene of bijzondere maatregelen teneinde te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit deze overeenkomst en onthouden zich van maatregelen die de verwezenlijking van het doel van deze overeenkomst in gevaar brengen.
2. De overeenkomstsluitende partijen nemen alle nodige maatregelen om het beoogde resultaat te waarborgen van de rechtshandelingen van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen, en onthouden zich van alle maatregelen die de verwezenlijking van de doelstellingen daarvan in gevaar kunnen brengen.

## ARTIKEL 19

### Gemengd Comité

1. Er wordt een Gemengd Comité opgericht.

Het Gemengd Comité bestaat uit vertegenwoordigers van de overeenkomstsluitende partijen.

2. Het Gemengd Comité staat onder het gezamenlijke voorzitterschap van een vertegenwoordiger van de Europese Unie en een vertegenwoordiger van Zwitserland.
3. Het Gemengd Comité:
  - a) het zorgt voor de goede werking, het doeltreffende beheer en de doeltreffende toepassing van deze overeenkomst;

- b) kan informatie uitwisselen en overleg plegen over kwesties in verband met deze overeenkomst en de daarmee verband houdende financiële aspecten;
- c) biedt een forum voor wederzijds overleg en voortdurende uitwisseling van informatie tussen de overeenkomstsluitende partijen, met name om een oplossing te vinden voor problemen bij de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst of van een rechtshandeling van de Unie waarnaar in bijlage I wordt verwezen, overeenkomstig artikel 15;
- d) zorgt, in samenwerking met het bij de overeenkomst over de deelname van Zwitserland aan programma's van de Unie opgerichte Gemengd Comité (het "Gemengd Comité betreffende deelname aan programma's van de Unie"), voor de correcte werking en de doeltreffende uitvoering van de deelname van Zwitserland aan het actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid, uitsluitend voor aangelegenheden die onder deze overeenkomst vallen; daartoe stelt het Gemengd Comité het Gemengd Comité betreffende deelname aan programma's van de Unie in kennis wanneer:
  - i) een nieuw protocol bij de overeenkomst over de deelname van Zwitserland aan programma's van de Unie wat betreft het actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid moet worden vastgesteld;
  - ii) het protocol moet worden gewijzigd als gevolg van wijzigingen in het toepassingsgebied van deze overeenkomst;
  - iii) de agenda van zijn vergaderingen aangelegenheden omvat die verband houden met dit programma;
- e) doet aanbevelingen aan de overeenkomstsluitende partijen in aangelegenheden die onder deze overeenkomst vallen;
- f) neemt besluiten op gebieden waarin deze overeenkomst voorziet;

- g) wijzigt, in geval van een wijziging van de artikelen 1 tot en met 6, 10 tot en met 15, of 17 of 18 van Protocol (nr. 7) betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie (hierna “Protocol (nr. 7)” genoemd), gehecht aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, het aanhangsel dienovereenkomstig; en
- h) oefent alle andere bevoegdheden uit die bij deze overeenkomst aan het Gemengd Comité worden verleend.

4. Het Gemengd Comité handelt bij eenparigheid van stemmen.

Besluiten zijn bindend voor de overeenkomstsluitende partijen, die de nodige maatregelen nemen voor de uitvoering ervan.

5. Het Gemengd Comité komt ten minste een keer per jaar bijeen, afwisselend in Brussel en Bern, tenzij de medevoorzitters anders beslissen. Het Gemengd Comité komt ook bijeen op verzoek van één van de overeenkomstsluitende partijen. De medevoorzitters kunnen overeenkomen dat een vergadering van het Gemengd Comité per videoconferentie of teleconferentie wordt gehouden.

6. Het Gemengd Comité stelt op zijn eerste vergadering zijn reglement van orde vast en werkt dit indien nodig bij.

7. Het Gemengd Comité kan besluiten werkgroepen of groepen van deskundigen op te richten om zich bij de uitvoering van zijn taken door te laten bijstaan.

## HOOFDSTUK 3

### SLOTBEPALINGEN

#### ARTIKEL 20

##### Territoriaal toepassingsgebied

Deze overeenkomst is van toepassing, enerzijds, op het grondgebied waarop het Verdrag betreffende de Europese Unie en het VWEU van toepassing zijn, onder de in die Verdragen neergelegde voorwaarden, en anderzijds, op het grondgebied van Zwitserland.

#### ARTIKEL 21

##### Herziening van de overeenkomst

1. De overeenkomstsluitende partijen evalueren periodiek de werking van deze overeenkomst in het Gemengd Comité en kunnen overwegen de overeenkomst te herzien, met name om hun samenwerking te verbeteren of deze overeenkomst uit te breiden tot andere gezondheidsgerelateerde aangelegenheden.
2. In het licht van deze mogelijke overwegingen kunnen de overeenkomstsluitende partijen overeenkomstig hun respectieve interne procedures onderhandelingen beginnen met het oog op de herziening van deze overeenkomst.
3. Het resultaat van de onderhandelingen moet door de overeenkomstsluitende partijen worden bekrachtigd of goedgekeurd volgens hun respectieve interne procedures.

## ARTIKEL 22

### Beroepsgeheim

De vertegenwoordigers, deskundigen en andere gemachtigden van de overeenkomstsluitende partijen zijn ertoe gehouden, ook na beëindiging van hun werkzaamheden, geen in het kader van deze overeenkomst verkregen informatie waarop het beroepsgeheim van toepassing is, openbaar te maken.

## ARTIKEL 23

### Gerubriceerde informatie en gevoelige niet-gerubriceerde informatie

1. Niets in deze overeenkomst wordt zodanig uitgelegd dat een overeenkomstsluitende partij verplicht is gerubriceerde informatie beschikbaar te stellen.
2. Gerubriceerde informatie die of gerubriceerd materiaal dat in het kader van deze overeenkomst door de overeenkomstsluitende partijen wordt verstrekt of tussen hen wordt uitgewisseld, wordt behandeld en beschermd overeenkomstig de Overeenkomst tussen de Zwitserse Bondsstaat en de Europese Unie inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling van gerubriceerde informatie, gedaan te Brussel op 28 april 2008, en eventuele beveiligingsregelingen ter uitvoering daarvan.
3. Het Gemengd Comité stelt bij besluit instructies inzake het behandelen vast ter bescherming van gevoelige niet-gerubriceerde informatie die tussen de overeenkomstsluitende partijen wordt uitgewisseld.

## ARTIKEL 24

### Bijlagen, aanhangsels en protocollen

De bijlagen, aanhangsels en protocollen bij deze overeenkomst vormen daarvan een integrerend onderdeel.

## ARTIKEL 25

### Financiële bijdrage

1. Zwitserland draagt bij aan de financiering van de activiteiten van de agentschappen, informatiesystemen en andere in artikel 1 van bijlage II vermelde activiteiten van de Unie waartoe het land toegang heeft, overeenkomstig dit artikel en bijlage II.

Het Gemengd Comité kan een besluit tot wijziging van bijlage II vaststellen.

2. De Unie kan de deelname van Zwitserland aan de in lid 1 van dit artikel bedoelde activiteiten te allen tijde opschorten indien Zwitserland de betalingstermijn niet in acht neemt overeenkomstig de betalingsvoorwaarden van artikel 2 van bijlage II.

Indien Zwitserland een betalingstermijn niet in acht neemt, stuurt de Unie Zwitserland een formele aanmaningsbrief. Indien binnen dertig dagen na ontvangst van die formele aanmaningsbrief geen volledige betaling is verricht, kan de Unie de deelname van Zwitserland aan de desbetreffende activiteit opschorten.

3. De financiële bijdrage bestaat uit de som van:

- a) een operationele bijdrage; en
- b) een deelnamevergoeding.

4. De financiële bijdrage bestaat in een jaarlijkse financiële bijdrage en is verschuldigd op de data die zijn vermeld in de door de Commissie gedane verzoeken tot storting.

5. De operationele bijdrage is gebaseerd op een verdeelsleutel die wordt gedefinieerd als de verhouding tussen het bruto binnenlands product (hierna “bbp” genoemd) van Zwitserland tegen marktprijzen en het bbp van de Unie tegen marktprijzen. Daartoe zijn de cijfers voor het bbp tegen marktprijzen van de overeenkomstsluitende partijen de meest recente dergelijke cijfers die beschikbaar zijn op 1 januari van het jaar waarin de jaarlijkse betaling wordt verricht, zoals verstrekt door het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie (Eurostat), met inachtneming van de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat over samenwerking op het gebied van statistiek, gedaan te Luxemburg op 26 oktober 2004. Indien die overeenkomst niet langer van toepassing is, wordt het bbp van Zwitserland vastgesteld op basis van gegevens van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

6. De operationele bijdrage voor elk agentschap van de Unie wordt berekend door de verdeelsleutel toe te passen op zijn jaarlijkse goedgekeurde begroting die is ingeschreven in de desbetreffende begrotingsonderde(e)l(en) voor subsidies van de Unie van het betrokken jaar, waarbij voor elk agentschap rekening wordt gehouden met een aangepaste operationele bijdrage als omschreven in artikel 1 van bijlage II. De operationele bijdrage voor de informatiesystemen en andere activiteiten wordt berekend door de verdeelsleutel toe te passen op de desbetreffende begroting van het betrokken jaar, zoals vermeld in de documenten ter uitvoering van de begroting (zoals werkprogramma's of contracten).

Alle referentiebedragen zijn gebaseerd op vastleggingskredieten.

7. De jaarlijkse deelnamevergoeding bedraagt 4 % van de jaarlijkse operationele bijdrage zoals berekend overeenkomstig de leden 5 en 6.
8. De Commissie verstrekt Zwitserland adequate informatie over de berekening van zijn financiële bijdrage. Die informatie wordt verstrekt met inachtneming van de regels van de Unie inzake vertrouwelijkheid en gegevensbescherming.
9. Alle financiële bijdragen van Zwitserland of betalingen van de Unie en de berekening van verschuldigde of te ontvangen bedragen, worden in euro verricht.
10. Indien de inwerkingtreding van deze overeenkomst niet samenvalt met het begin van een kalenderjaar, wordt de operationele bijdrage van Zwitserland voor het betrokken jaar aangepast volgens de in artikel 4 van bijlage II vastgestelde methode en betalingsvoorwaarden.
11. Bijlage II bevat nadere bepalingen voor de uitvoering van dit artikel.
12. Drie jaar na de inwerkingtreding van deze overeenkomst, en vervolgens om de drie jaar, evalueert het Gemengd Comité de voorwaarden voor de deelname van Zwitserland als omschreven in artikel 1 van bijlage II en past het deze in voorkomend geval aan.

## ARTIKEL 26

### Inwerkingtreding

1. Deze overeenkomst wordt door de overeenkomstsluitende partijen volgens hun eigen procedures bekrachtigd of goedgekeurd. De overeenkomstsluitende partijen stellen elkaar in kennis van de voltooiing van de interne procedures die nodig zijn voor de inwerkingtreding van deze overeenkomst.
2. Deze overeenkomst treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand volgende op de datum van de laatste kennisgeving met betrekking tot de onderstaande instrumenten:
  - a) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen;
  - b) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen;
  - c) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst inzake luchtvervoer tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat;
  - d) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst inzake luchtvervoer tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat;

- e) Protocol inzake staatssteun bij de Overeenkomst inzake luchtvervoer tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat;
- f) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake het goederen- en personenvervoer per spoor en over de weg;
- g) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake het goederen- en personenvervoer per spoor en over de weg;
- h) Protocol inzake staatssteun bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake het goederen- en personenvervoer per spoor en over de weg;
- i) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de handel in landbouwproducten;
- j) Protocol betreffende de instellingen bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake wederzijdse erkenning van de overeenstemmingsbeoordeling;
- k) Protocol van wijziging bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake wederzijdse erkenning van de overeenstemmingsbeoordeling;
- l) Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland tot het terugbrengen van economische en sociale verschillen in de Europese Unie;

- m) Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan programma's van de Unie;
- n) Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat betreffende de voorwaarden voor de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan het Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma.

## ARTIKEL 27

### Opzegging

1. Elke overeenkomstsluitende partij kan deze overeenkomst door kennisgeving aan de andere overeenkomstsluitende partij opzeggen.
2. Deze overeenkomst houdt zes maanden na ontvangst van de in lid 1 bedoelde kennisgeving op van kracht te zijn.
3. Wanneer deze overeenkomst ophoudt van kracht te zijn, blijven de rechten en verplichtingen die personen en marktdeelnemers reeds vóór de datum van beëindiging van deze overeenkomst uit hoofde van deze overeenkomst hebben verworven, behouden. De overeenkomstsluitende partijen treffen in onderling overleg een regeling voor gevallen waarin rechten nog niet volledig zijn verworven.

Gedaan te [...] op [...], in tweevoud, in de Bulgaarse, de Deense, de Duitse, de Engelse, de Estse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Hongaarse, de Ierse, de Italiaanse, de Kroatische, de Letse, de Litouwse, de Maltese, de Nederlandse, de Poolse, de Portugese, de Roemeense, de Sloveense, de Slowaakse, de Spaanse, de Tsjechische en de Zweedse taal, waarbij alle teksten gelijkelijk authentiek zijn.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

(Handtekeningblok, met de volgende strekking, in alle 24 EU-talen: “Voor de Europese Unie” en “Voor de Zwitserse Bondsstaat”)

OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 6  
VAN DE OVEREENKOMST OPGENOMEN  
RECHTSHANDELINGEN VAN DE UNIE

Tenzij in technische aanpassingen anders is bepaald, worden de rechten en verplichtingen waarin de in deze bijlage opgenomen rechtshandelingen van de Unie voor de lidstaten van de Unie voorzien, geacht te gelden voor Zwitserland. Dit wordt toegepast met volledige inachtneming van de bepalingen inzake de instellingen in hoofdstuk 2 van de overeenkomst.

Ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid

1. 32022 R 2371 Verordening (EU) 2022/2371 van het Europees Parlement en de Raad van 23 november 2022 inzake ernstige grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen en tot intrekking van Besluit nr. 1082/2013/EU (PB L 314 van 6.12.2022, blz. 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2371/oj>).

Voor de toepassing van deze overeenkomst worden de bepalingen van Verordening (EU) 2022/2371 met de volgende aanpassingen gelezen:

- a) Zwitserland neemt volwaardig deel aan de werkzaamheden van het Gezondheidsbeveiligingscomité en heeft aldaar dezelfde rechten en plichten als de lidstaten van de Unie, met uitzondering van stemrecht.

- b) Zwitserland geniet volledige rechten als gebruiker van het bij Verordening (EU) 2022/2371 ingestelde systeem voor vroegtijdige waarschuwing en respons (Early Warning and Response System — EWRS).
- c) Zwitserland gebruikt de definitie in artikel 3, lid 10, van Verordening (EU) 2022/2371 uitsluitend voor de uitvoering van deze overeenkomst.
- d) Zwitserland verstrekt de in artikel 7, lid 1, van Verordening (EU) 2022/2371 bedoelde verslagen op hetzelfde tijdstip als de lidstaten van de Unie op grond van dat artikel, maar in geen geval eerder dan één jaar na de inwerkingtreding van deze overeenkomst. Zwitserland verzendt zijn verslag via het EWRS.
- e) In artikel 7, lid 5, van Verordening (EU) 2022/2371 worden de woorden “als gerubriceerde informatie van de Europese Unie” geschrapt. De tweede zin wordt, wat Zwitserland betreft, als volgt gelezen: “Die nationale beveiligingsvoorschriften waarborgen eenzelfde mate van bescherming van gerubriceerde informatie als is vastgelegd in de Overeenkomst tussen de Zwitserse Bondsstaat en de Europese Unie inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling van gerubriceerde gegevens en de beveiligingsregelingen ervan”.
- f) Voor de toepassing van deze overeenkomst staat deelname aan de in artikel 12, lid 3, punt a), van Verordening (EU) 2022/2371 bedoelde gezamenlijke aanbestedingsprocedure ook open voor Zwitserland.
- g) Artikel 12, lid 4, punten a), b), c), e) en f), van Verordening (EU) 2022/2371 is niet van toepassing op Zwitserland.

- h) Artikel 23 van Verordening (EU) 2022/2371 laat de bevoegdheid van Zwitserland om noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid op nationaal niveau te erkennen en te beëindigen onverlet.
  - i) Artikel 25, punten a) en b), van Verordening (EU) 2022/2371 is niet van toepassing op Zwitserland.
  - j) In artikel 27, lid 1, van Verordening (EU) 2022/2371 wordt de verwijzing naar Verordening (EU) 2016/679 en Richtlijn 2002/58/EG, wat Zwitserland betreft, begrepen als een verwijzing naar de desbetreffende nationale wetgeving.
2. 32023 R 1808 Uitvoeringsverordening (EU) 2023/1808 van de Commissie van 21 september 2023 tot vaststelling van het model voor de verstrekking van informatie over preventie-, paraatheids- en responsplanning in verband met ernstige grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen overeenkomstig Verordening (EU) 2022/2371 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 234 van 22.9.2023, blz. 105, ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg\\_impl/2023/1808/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1808/oj)).
  3. 32024 R 0892 Uitvoeringsverordening (EU) 2024/892 van de Commissie van 22 maart 2024 tot aanwijzing van referentielaboratoria van de Europese Unie voor bepaalde specifieke gebieden van de volksgezondheid (PB L, 2024/892, 25.3.2024, ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg\\_impl/2024/892/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/892/oj)).
  4. 32024 R 1232 Gedelegeerde Verordening (EU) 2024/1232 van de Commissie van 5 maart 2024 tot aanvulling van Verordening (EU) 2022/2371 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de beoordeling van de stand van uitvoering van de nationale preventie-, paraatheids- en responsplannen en hun verhouding tot het preventie-, paraatheids- en responsplan van de Unie (PB L, 2024/1232, 8.5.2024, ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg\\_del/2024/1232/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1232/oj)).

5. 32024 R 2959 Uitvoeringsverordening (EU) 2024/2959 van de Commissie van 29 november 2024 tot aanwijzing van referentielaboratoria van de Europese Unie voor de volksgezondheid betreffende door voedsel en water overgedragen bacteriën, door voedsel, water en vectoren overgedragen helminten en protozoën, en door voedsel en water overgedragen virussen (PB L, 2024/2959, 2.12.2024, ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg\\_impl/2024/2959/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/2959/oj)).
6. 32018 D 0945 Uitvoeringsbesluit (EU) 2018/945 van de Commissie van 22 juni 2018 betreffende de overdraagbare ziekten en gerelateerde bijzondere gezondheidsvraagstukken die onder de dekking van de epidemiologische surveillance moeten vallen, alsook de relevante gevalsdefinities (PB L 170 van 6.7.2018, blz. 1, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec\\_impl/2018/945/oj](http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2018/945/oj)).
7. 32017 D 0253 Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/253 van de Commissie van 13 februari 2017 tot vaststelling van procedures voor alarmmeldingen in het kader van het met betrekking tot ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid ingestelde systeem voor vroegtijdige waarschuwing en reactie en voor de informatie-uitwisseling, onderlinge raadpleging en coördinatie van de reacties op dergelijke bedreigingen overeenkomstig Besluit nr. 1082/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad (PB L 37 van 14.2.2017, blz. 23, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec\\_impl/2017/253/oj](http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2017/253/oj)), zoals gewijzigd bij:
  - 32021 D 0858 Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/858 van de Commissie van 27 mei 2021 tot wijziging van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/253 wat betreft alarmmeldingen als gevolg van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid en voor de opsporing van contacten van passagiers die zijn geïdentificeerd met behulp van traceringsformulieren voor passagiers (PB L 188 van 28.5.2021, blz. 106, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec\\_impl/2021/858/oj](http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/858/oj));

- 32021 D 1212 Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/1212 van de Commissie van 22 juli 2021 tot wijziging van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/253 wat betreft alarmmeldingen als gevolg van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid en voor de opsporing van contacten van blootgestelde personen die zijn geïdentificeerd met behulp van traceringsformulieren voor passagiers (PB L 263 van 23.7.2021, blz. 32, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec\\_impl/2021/1212/oj](http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/1212/oj)).

## EUROPEES CENTRUM VOOR ZIEKTEPREVENTIE EN –BESTRIJDING

8. 32004 R 0851 Verordening (EG) nr. 851/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot oprichting van een Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (PB L 142 van 30.4.2004, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/851/oj>), zoals gewijzigd bij:
  - 32022 R 2370 Verordening (EU) 2022/2370 van het Europees Parlement en de Raad van 23 november 2022 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 851/2004 tot oprichting van een Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (PB L 314 van 6.12.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2370/oj>).

Voor de toepassing van deze overeenkomst worden de bepalingen van Verordening (EG) nr. 851/2004 met de volgende aanpassingen gelezen:

- a) Zwitserland neemt deel aan het Centrum.
- b) Zwitserland draagt financieel bij aan de activiteiten van het Centrum overeenkomstig artikel 25 van de overeenkomst.

- c) Zwitserland neemt volwaardig deel aan de werkzaamheden van de raad van bestuur van het Centrum en heeft aldaar dezelfde rechten en plichten als de lidstaten van de Unie, met uitzondering van stemrecht.
- d) Zwitserland neemt volwaardig deel aan de werkzaamheden van het adviesforum van het Centrum en heeft daarin dezelfde rechten en plichten als de lidstaten van de Unie.
- e) Zwitserland verleent het Centrum en zijn personeel in het kader van hun officiële functies voor het agentschap de voorrechten en immuniteiten bedoeld in het aanhangsel, die zijn gebaseerd op de artikelen 1 tot en met 6, 10 tot en met 15, 17 en 18 van Protocol (nr. 7). Ter informatie worden tussen haakjes verwijzingen naar de overeenkomstige artikelen van dat protocol vermeld.
- f) In afwijking van artikel 12, lid 2, punt a), van de regeling die van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Unie, vastgesteld bij Verordening nr. 31 (EEG), nr. 11 (EGA), tot vaststelling van het statuut van de ambtenaren en de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (PB 45 van 14.6.1962, blz. 1385), kan het Centrum, indien het daartoe besluit, Zwitserse onderdanen die hun volledige burgerrechten genieten op contractbasis in dienst nemen. Het Centrum kan de detachering van deskundigen door Zwitserland aanvaarden.
- g) Zwitserland neemt volwaardig deel aan de door het Centrum beheerde netwerken en heeft binnen deze netwerken dezelfde rechten en plichten als de lidstaten van de Unie.

- h) In artikel 3, lid 2, punt g), van Verordening (EG) nr. 851/2004 worden de woorden “met de hulp van en” toegevoegd voor de woorden “in nauwe samenwerking met”.
- i) In artikel 20 bis van Verordening (EG) nr. 851/2004 wordt de verwijzing naar Verordening (EU) 2016/679 en Richtlijn 2002/58/EG, wat Zwitserland betreft, begrepen als een verwijzing naar de desbetreffende nationale wetgeving.

BETREFFENDE DE VOORRECHTEN EN IMMUNITEITEN

ARTIKEL 1

(komt overeen met artikel 1 van Protocol (nr. 7))

De gebouwen en terreinen van het Agentschap zijn onschendbaar. Zij zijn vrijgesteld van huiszoeking, vordering, verbeurdverklaring of onteigening. De eigendommen en bezittingen van het Agentschap kunnen zonder toestemming van het Hof van Justitie van de Europese Unie niet worden getroffen door enige dwangmaatregel van bestuursrechtelijke of gerechtelijke aard.

ARTIKEL 2

(komt overeen met artikel 2 van Protocol (nr. 7))

Het archief van het Agentschap is onschendbaar.

ARTIKEL 3

(komt overeen met de artikelen 3 en 4 van Protocol (nr. 7))

1. Het Agentschap, zijn bezittingen, inkomsten en andere eigendommen zijn vrijgesteld van alle directe belastingen.

2. Over goederen en diensten die voor officieel gebruik uit Zwitserland naar het Agentschap worden geëxporteerd of die aan het Agentschap in Zwitserland beschikbaar worden gesteld, zijn geen indirecte heffingen en belastingen verschuldigd.
3. Vrijstelling van btw wordt verleend indien de feitelijke aankoop prijs voor de in de factuur of een gelijkwaardig document vermelde goederen en dienstverstrekingen (inclusief belastingen) ten minste honderd Zwitserse frank bedraagt. Het Agentschap is vrijgesteld van alle douanerechten, in- en uitvoerverboden en -beperkingen met betrekking tot goederen bestemd voor officieel gebruik van de Unie; de aldus ingevoerde goederen mogen in Zwitserland niet onder bezwarende titel of om niet worden overgedragen, tenzij op voorwaarden welke door de regering van Zwitserland zijn goedgekeurd.
4. Vrijstelling van btw, accijnzen en andere indirecte belastingen wordt verleend door middel van kwijtschelding van de betaalde bedragen op vertoon van de hiertoe bestemde Zwitserse formulieren aan de leverancier van de goederen of diensten.
5. Geen enkele vrijstelling wordt verleend van belastingen, heffingen en rechten die niet anders zijn dan eenvoudige vergoedingen voor diensten van openbaar nut.

#### ARTIKEL 4

(komt overeen met artikel 5 van Protocol (nr. 7))

Het Agentschap geniet, voor zijn officiële mededelingen en het overbrengen van al zijn documenten in Zwitserland de behandeling, welke door deze staat aan diplomatieke missies wordt toegestaan.

De officiële correspondentie en andere officiële mededelingen van het Agentschap zijn niet aan censuur onderworpen.

## ARTIKEL 5

(komt overeen met artikel 6 van Protocol (nr. 7))

De aan de leden en personeelsleden van het Agentschap afgegeven laissez-passer van de Europese Unie wordt erkend als geldig reisdocument op het grondgebied van Zwitserland. Deze laissez-passer wordt aan ambtenaren en andere personeelsleden afgegeven onder de voorwaarden die zijn vastgesteld in het statuut van de ambtenaren van de Europese Unie en de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Unie (Verordening nr. 31 (EEG), nr. 11 (EGA), tot vaststelling van het statuut van de ambtenaren van de Europese Unie en de Regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (PB 45 van 14.6.1962, blz. 1385), met inbegrip van eventuele latere wijzigingen).

## ARTIKEL 6

(komt overeen met artikel 10 van Protocol (nr. 7))

De vertegenwoordigers van de lidstaten van de Europese Unie die deelnemen aan de werkzaamheden van het Agentschap, alsook hun adviseurs en technisch deskundigen genieten gedurende de uitoefening van hun ambt en op hun reizen naar en van de plaats van bijeenkomst in Zwitserland de gebruikelijke voorrechten, immuniteiten en faciliteiten.

## ARTIKEL 7

(komt overeen met artikel 11 van Protocol (nr. 7))

De ambtenaren en andere personeelsleden van het Agentschap zijn, ongeacht hun nationaliteit, op het grondgebied van Zwitserland:

- a) vrijgesteld van rechtsvervolging voor hetgeen zij in hun officiële hoedanigheid hebben gedaan, gezegd of geschreven, met inachtneming van de toepassing van de bepalingen der Verdragen, die enerzijds betrekking hebben op de verantwoordelijkheid van de ambtenaren en andere personeelsleden tegenover de Unie, en anderzijds op de bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie om uitspraak te doen in geschillen tussen de Unie en haar ambtenaren en andere personeelsleden. Zij blijven deze immuniteit genieten nadat zij hun ambt hebben neergelegd;
- b) tezamen met hun echtgenoten en de te hunnen laste zijnde verwanten vrijgesteld van immigratiebeperkingen en vreemdelingenregistratie;
- c) inzake monetaire of deviezenregelingen in het genot van de gebruikelijke faciliteiten welke aan ambtenaren van internationale organisaties worden toegekend;
- d) gerechtigd om de eerste maal dat zij hun post bezetten in Zwitserland hun huisraad en goederen voor persoonlijk gebruik vrij van rechten in te voeren, en bij het neerleggen van hun ambt in dat land hun huisraad en goederen voor persoonlijk gebruik vrij van rechten weder uit te voeren, in beide gevallen met inachtneming van de voorwaarden welke de regering van Zwitserland als noodzakelijk beschouwt;

- e) gerechtigd uit een lidstaat hun voor persoonlijk gebruik bestemde personenauto die in het land waar zij het laatst hun verblijfplaats hebben gehad of in het land waarvan zij onderdaan zijn, verkregen is op de voorwaarden die op de binnenlandse markt van dat land gelden, vrij van rechten in te voeren, en deze vrij van rechten weder uit te voeren, in beide gevallen met inachtneming van de voorwaarden welke de regering van Zwitserland als noodzakelijk beschouwt.

## ARTIKEL 8

(komt overeen met artikel 12 van Protocol (nr. 7))

Onder de voorwaarden en volgens de procedure welke in het recht van de Unie zijn vastgesteld, worden de ambtenaren en overige personeelsleden van het Agentschap onderworpen aan een belasting ten bate van de Unie op de door het Agentschap betaalde salarissen, lonen en emolumenten.

Zij zijn vrijgesteld van Zwitserse federale, kantonale en gemeentelijke belastingen op de door het Agentschap betaalde salarissen, lonen en emolumenten.

## ARTIKEL 9

(komt overeen met artikel 13 van Protocol (nr. 7))

De ambtenaren en overige personeelsleden van het Agentschap, die zich uitsluitend uit hoofde van de uitoefening van hun ambt in dienst van het Agentschap en op het ogenblik van hun indiensttreding bij het Agentschap vestigen op het grondgebied van Zwitserland, worden voor de toepassing van de inkomsten-, vermogens- en successiebelastingen, alsmede van de tussen Zwitserland en de lidstaten van de Unie gesloten overeenkomsten ter voorkoming van dubbele belasting, zowel in Zwitserland als in de staat van de fiscale woonplaats, geacht hun woonplaats te hebben behouden in de laatstgenoemde staat, indien dit een EU-lidstaat is. Deze bepaling geldt eveneens voor de echtgenoot voor zover deze geen eigen beroepsbezigheden uitoefent, alsmede voor de kinderen die ten laste zijn en onder toezicht staan van de in dit artikel bedoelde personen.

De roerende goederen welke toebehoren aan de in de eerste alinea bedoelde personen en zich in Zwitserland bevinden, worden in Zwitserland vrijgesteld van successiebelasting; voor de heffing van die belasting worden die roerende goederen geacht zich in de staat van de fiscale woonplaats te bevinden, onder voorbehoud van de rechten van derde staten en de mogelijke toepassing van de bepalingen der internationale overeenkomsten betreffende dubbele belasting.

De uitsluitend uit hoofde van de uitoefening van een ambt in dienst van andere internationale organisaties verkregen woonplaats wordt niet in aanmerking genomen bij de toepassing van de bepalingen van dit artikel.

## ARTIKEL 10

(komt overeen met artikel 14 van Protocol (nr. 7))

Het stelsel van socialezekerheidsuitkeringen voor ambtenaren en andere personeelsleden van de Unie is vastgesteld in het recht van de Unie.

Ambtenaren en andere personeelsleden van het Agentschap zijn derhalve niet verplicht zich aan te sluiten bij het Zwitserse socialezekerheidsstelsel, mits zij vallen onder de regeling inzake de sociale voorzieningen, welke op de ambtenaren en andere personeelsleden van de Europese Unie van toepassing zijn. Gezinsleden van personeelsleden van het Agentschap worden gedekt door de regeling inzake de sociale voorzieningen voor ambtenaren en andere personeelsleden van de Europese Unie, tenzij zij in dienst zijn van een andere werkgever dan het Agentschap of socialezekerheidsuitkeringen ontvangen van een lidstaat van de Unie of van Zwitserland.

## ARTIKEL 11

(komt overeen met artikel 15 van Protocol (nr. 7))

Het recht van de Unie bepaalt op welke categorieën ambtenaren en andere personeelsleden van het Agentschap de bepalingen van de artikelen 7, 8 en 9 geheel of gedeeltelijk van toepassing zijn.

De namen, hoedanigheden en adressen van de ambtenaren en andere personeelsleden, welke onder deze categorieën zijn begrepen, worden op gezette tijden aan Zwitserland medegedeeld.

## ARTIKEL 12

(komt overeen met artikel 17 van Protocol (nr. 7))

De voorrechten, immuniteiten en faciliteiten worden aan de ambtenaren en andere personeelsleden van het Agentschap uitsluitend in het belang van het Agentschap verleend.

Het Agentschap is gehouden de aan een ambtenaar of ander personeelslid verleende immuniteit op te heffen in alle gevallen, waarin zulks naar mening van het Agentschap niet strijdig is met de belangen van het Agentschap.

## ARTIKEL 13

(komt overeen met artikel 18 van Protocol (nr. 7))

Het Agentschap werkt, voor de toepassing van dit aanhangsel, samen met de verantwoordelijke autoriteiten van Zwitserland of de betrokken lidstaten van de Unie.

---

INZAKE DE TOEPASSING  
VAN ARTIKEL 25 VAN DE OVEREENKOMST

ARTIKEL 1

Lijst van activiteiten van de agentschappen,  
informatiesystemen en andere activiteiten van de Unie  
waaraan Zwitserland financieel moet bijdragen

Zwitserland draagt financieel bij aan

a) agentschappen:

- Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding, opgericht bij Verordening (EG) nr. 851/2004 (PB L 142 van 30.4.2004, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/851/oj>), zoals van toepassing overeenkomstig bijlage I;

b) informatiesystemen:

- het systeem voor vroegtijdige waarschuwing en respons (EWRS), ingesteld bij Verordening (EU) 2022/2371 (PB L 314 van 6.12.2022, blz. 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2371/oj>), zoals van toepassing overeenkomstig bijlage I, tenzij de Zwitserse bijdrage aan dat informatiesysteem reeds volledig wordt gedekt door de Zwitserse bijdrage aan het Centrum en het actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid;

c) andere activiteiten:

- geen.

## ARTIKEL 2

### Betalingsvoorwaarden

1. De op grond van artikel 25 van de overeenkomst verschuldigde betalingen worden verricht overeenkomstig dit artikel.
2. Bij het verzoek tot storting voor het begrotingsjaar deelt de Commissie Zwitserland de volgende informatie mee:
  - a) het bedrag van de operationele bijdrage; en
  - b) het bedrag van de deelnamevergoeding.

3. De Commissie deelt Zwitserland zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op 16 april van elk begrotingsjaar de volgende informatie mee met betrekking tot de deelname van Zwitserland:

- a) de bedragen aan vastleggingskredieten van de jaarlijkse goedgekeurde begroting van de Unie die voor elk agentschap van de Unie zijn opgenomen in de desbetreffende begrotingsonderde(e)l(en) voor subsidies van de Unie van het betrokken jaar, rekening houdend met eventuele aangepaste operationele bijdragen als omschreven in artikel 1, en de bedragen aan vastleggingskredieten met betrekking tot de goedgekeurde begroting van de Unie van het betrokken jaar voor de desbetreffende begroting van de informatiesystemen en andere activiteiten, waar Zwitserland overeenkomstig artikel 1 aan deelneemt;
- b) het bedrag van de deelnamevergoeding als bedoeld in artikel 25, lid 7, van de overeenkomst; en
- c) wat de agentschappen betreft, in jaar N+1 de bedragen aan begrotingsvastleggingen voor vastleggingskredieten die in jaar N zijn goedgekeurd voor de desbetreffende begrotingsonderde(e)l(en) voor subsidies van de Unie ten opzichte van de jaarlijkse begroting van de Unie die is (zijn) opgenomen in de desbetreffende begrotingsonderde(e)l(en) voor subsidie van de Unie van jaar N.

4. Op basis van haar ontwerpbegroting verstrekt de Commissie zo spoedig mogelijk en uiterlijk op 1 september van het begrotingsjaar een raming van informatie uit hoofde van de punten a) en b) van lid 3.

5. De Commissie doet uiterlijk op 16 april en, indien van toepassing op het desbetreffende agentschap of informatiesysteem of de desbetreffende andere activiteit, ten vroegste op 22 oktober en uiterlijk op 31 oktober van elk begrotingsjaar, een verzoek tot storting aan Zwitserland dat overeenstemt met de bijdrage van Zwitserland in het kader van deze overeenkomst voor elk van de agentschappen, informatiesystemen en andere activiteiten waaraan Zwitserland deelneemt.

6. Het (de) in lid 5 bedoelde verzoek(en) tot storting wordt (worden) als volgt in tranches gestructureerd:

- a) De eerste tranche van elk jaar in verband met het uiterlijk op 16 april gedane verzoek tot storting komt overeen met een bedrag dat gelijk is aan het equivalent van de in lid 4 bedoelde raming van de jaarlijkse financiële bijdrage van het betrokken agentschap of informatiesysteem of de betrokken andere activiteit.

Zwitserland betaalt het bedrag van dit verzoek tot storting uiterlijk zestig dagen na het verzoek tot storting.

- b) Indien van toepassing, stemt de tweede tranche van het jaar met betrekking tot het op zijn vroegst op 22 oktober en uiterlijk op 31 oktober gedane verzoek tot storting overeen met het verschil tussen het in lid 4 bedoelde bedrag en het in lid 5 bedoelde bedrag indien het in lid 5 bedoelde bedrag hoger is.

Zwitserland betaalt het in dit verzoek tot storting vermelde bedrag uiterlijk op 21 december.

Voor elk verzoek tot storting kan Zwitserland afzonderlijke betalingen verrichten voor elk agentschap, elk informatiesysteem of elke andere activiteit.

7. Voor het eerste jaar van de uitvoering van deze overeenkomst doet de Commissie binnen negentig dagen na de inwerkingtreding van deze overeenkomst een enkel verzoek tot storting.

Zwitserland betaalt het bedrag van het verzoek tot storting uiterlijk zestig dagen na het verzoek tot storting.

8. Voor elke te late betaling van de financiële bijdrage betaalt Zwitserland vanaf de vervaldag tot de datum van volledige betaling van het uitstaande bedrag achterstandsrente over dat uitstaande bedrag.

De rentevoet voor op de vervaldag te ontvangen, maar nog niet betaalde bedragen is het door de Europese Centrale Bank op haar basisherfinancieringstransacties toegepaste percentage dat geldt op de eerste dag van de maand van de vervaldag, zoals gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Unie*, C-serie, of 0 % als dat hoger is, plus 3,5 procentpunt.

### ARTIKEL 3

#### Aanpassing van de financiële bijdrage van Zwitserland aan de agentschappen van de Unie in het licht van de uitvoering

De aanpassing van de financiële bijdrage van Zwitserland aan de agentschappen van de Unie vindt plaats in jaar N+1, wanneer de initiële operationele bijdrage naar boven of naar beneden wordt bijgesteld met het verschil tussen de initiële operationele bijdrage en een aangepaste bijdrage die wordt berekend door de verdeelsleutel van jaar N toe te passen op het bedrag van de vastleggingen voor vastleggingskredieten die in jaar N zijn goedgekeurd uit hoofde van de desbetreffende begrotingspost(en) voor subsidie van de Unie. In voorkomend geval wordt bij het verschil voor elk agentschap rekening gehouden met de op percentages gebaseerde aangepaste operationele bijdrage als omschreven in artikel 1.

## ARTIKEL 4

### Overgangsregelingen

Indien de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst niet op 1 januari valt, is dit artikel in afwijking van artikel 2 van toepassing.

Voor het eerste jaar van uitvoering van deze overeenkomst wordt, met betrekking tot de voor het betrokken jaar verschuldigde operationele bijdrage die van toepassing is op het betrokken agentschap of informatiesysteem of de betrokken andere activiteit, zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 25 van de overeenkomst en de artikelen 1 tot en met 3 van deze bijlage, de operationele bijdrage pro rata temporis verlaagd door het bedrag van de jaarlijkse operationele bijdrage te vermenigvuldigen met de verhouding tussen:

- a) het aantal kalenderdagen vanaf de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst tot en met 31 december van het betrokken jaar; en
- b) het totale aantal kalenderdagen van het betrokken jaar.

---

PROTOCOL  
BETREFFENDE HET SCHEIDSGERECHT

HOOFDSTUK I  
VOORAFGAANDE BEPALINGEN

ARTIKEL I.1

Toepassingsgebied

Indien een van de overeenkomstsluitende partijen (hierna “partijen” genoemd) een geschil ter arbitrage voorlegt overeenkomstig artikel 15, lid 2, of artikel 16, lid 2, van de overeenkomst, zijn de regels van dit protocol van toepassing.

ARTIKEL I.2

Griffie en secretariaatsdiensten

Het Internationaal Bureau van het Permanent Hof van Arbitrage in Den Haag (hierna “Internationaal Bureau” genoemd) vervult de functie van griffie en verleent de nodige secretariaatsdiensten.

## ARTIKEL I.3

### Kennisgevingen en berekening van termijnen

1. Kennisgevingen, met inbegrip van mededelingen of voorstellen, kunnen worden verzonden met elk communicatiemiddel dat de verzending ervan bevestigt of waarmee zij kunnen worden gecertificeerd.
2. Dergelijke kennisgevingen mogen alleen elektronisch worden verzonden als een adres specifiek voor dit doel is aangewezen of geautoriseerd door een partij.
3. Deze aan de partijen betekende kennisgevingen worden, voor Zwitserland, gericht aan de afdeling Europa van het Zwitserse ministerie van Buitenlandse Zaken en, voor de Unie, aan de Juridische Dienst van de Commissie.
4. De in dit protocol vastgestelde termijnen gaan in op de dag nadat een gebeurtenis of een handeling heeft plaatsgevonden. Indien de laatste dag waarop een document kan worden ingediend, op een niet-werkdag van de instellingen van de Europese Unie of van de overheid van Zwitserland valt, eindigt de periode van indiening van het document op de eerstvolgende werkdag. Niet-werkdagen die binnen de termijn vallen, worden meegeteld.

## ARTIKEL I.4

### Kennisgeving van arbitrage

1. De partij die het initiatief neemt om gebruik te maken van arbitrage (hierna “de verzoeker” genoemd) doet de wederpartij (hierna “de verweerder” genoemd) en het Internationaal Bureau een kennisgeving van arbitrage toekomen.

2. De arbitrageprocedure wordt geacht een aanvang te nemen op de dag na die waarop de verweerder de kennisgeving van arbitrage ontvangt.

3. De kennisgeving van arbitrage bevat de volgende informatie:

- a) het verzoek dat het geschil aan arbitrage wordt onderworpen;
- b) de namen en contactgegevens van de partijen;
- c) de naam en het adres van de gemachtigde(n) van de verzoeker;
- d) de rechtsgrondslag van de procedure (artikel 15, lid 2, of artikel 16, lid 2, van de overeenkomst) en:
  - i) in de in artikel 15, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen, de kwestie die aan het geschil ten grondslag ligt, zoals officieel ter beslechting op de agenda van het Gemengd Comité geplaatst overeenkomstig artikel 15, lid 1, van deze overeenkomst; en
  - ii) in de in artikel 16, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen, de beslissing van het scheidsgerecht, de in artikel 15, lid 5, van de overeenkomst bedoelde uitvoeringsmaatregelen en de betwiste compenserende maatregelen;
- e) de benaming van de regels die het geschil hebben veroorzaakt of daarop betrekking hebben;
- f) een korte beschrijving van het geschil; en
- g) de aanwijzing van een arbiter of, indien vijf arbiters moeten worden benoemd, de aanwijzing van twee arbiters.

4. In de in artikel 15, lid 3, van de overeenkomst bedoelde gevallen kan de kennisgeving van arbitrage ook informatie bevatten over de noodzaak van een verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie.

5. Vorderingen betreffende de toereikendheid van de kennisgeving van arbitrage vormen geen beletsel voor de instelling van het scheidsgerecht. Het geschil wordt definitief beslecht door het scheidsgerecht.

## ARTIKEL I.5

### Antwoord op de kennisgeving van arbitrage

1. Binnen zestig dagen na ontvangst van de kennisgeving van arbitrage zendt de verweerder de verzoeker en het Internationaal Bureau een antwoord op de kennisgeving van arbitrage, dat de volgende informatie bevat:

- a) de namen en contactgegevens van de partijen;
- b) de naam en het adres van de gemachtigde(n) van de verweerder;
- c) een antwoord op de informatie in de kennisgeving van arbitrage overeenkomstig artikel I.4, lid 3, punten d) tot en met f); en
- d) de aanwijzing van een arbiter of, indien vijf arbiters moeten worden benoemd, de aanwijzing van twee arbiters.

2. In de in artikel 15, lid 3, van de overeenkomst bedoelde gevallen kan het antwoord op de kennisgeving van arbitrage ook een antwoord bevatten op de informatie in de kennisgeving van arbitrage overeenkomstig artikel I.4, lid 4, van dit protocol en informatie betreffende de noodzaak van een verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie.
3. Het ontbreken van of een onvolledig of te laat antwoord van de verweerder op de kennisgeving van arbitrage vormt geen beletsel voor de instelling van een scheidsgerecht. Het geschil wordt definitief beslecht door het scheidsgerecht.
4. Indien de verweerder in zijn antwoord op de kennisgeving van arbitrage verzoekt dat het scheidsgerecht uit vijf arbiters bestaat, wijst de verzoeker binnen dertig dagen na ontvangst van het antwoord op de kennisgeving van arbitrage een extra arbiter aan.

## ARTIKEL I.6

### Vertegenwoordiging en bijstand

1. De partijen worden voor het scheidsgerecht vertegenwoordigd door een of meer gemachtigden. De gemachtigden kunnen worden bijgestaan door raadslieden of advocaten.
2. Elke wijziging van de gemachtigden of hun adressen wordt ter kennis gebracht van de wederpartij, het Internationaal Bureau en het scheidsgerecht. Het scheidsgerecht kan te allen tijde, op eigen initiatief of op verzoek van een partij, verzoeken om bewijs van de aan de gemachtigden van de partijen verleende bevoegdheden.

## HOOFDSTUK II

### SAMENSTELLING VAN HET SCHEIDSGERECHT

#### ARTIKEL II.1

##### Aantal arbiters

Het scheidsgerecht bestaat uit drie arbiters. Indien de verzoeker in zijn kennisgeving van arbitrage of de verweerder in zijn antwoord op de kennisgeving van arbitrage daarom verzoekt, bestaat het scheidsgerecht uit vijf arbiters.

#### ARTIKEL II.2

##### Aanwijzing van arbiters

1. Indien drie arbiters moeten worden benoemd, wijst elk van de partijen een arbiter aan. De twee door de partijen aangewezen arbiters wijzen de derde arbiter aan, die het voorzitterschap van het scheidsgerecht bekleedt.
2. Indien vijf arbiters moeten worden benoemd, wijst elk van de partijen twee arbiters aan. De vier door de partijen benoemde arbiters wijzen de vijfde arbiter aan, die het voorzitterschap van het scheidsgerecht bekleedt.

3. Indien de arbiters binnen dertig dagen na de benoeming van de laatste door de partijen aangewezen arbiter geen overeenstemming hebben bereikt over de aanwijzing van de voorzitter van het scheidsgerecht, wordt de voorzitter benoemd door de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage.

4. Als hulp bij de selectie van arbiters voor de samenstelling van het scheidsgerecht wordt een indicatieve lijst opgesteld en waar nodig bijgewerkt van personen met de in lid 6 bedoelde kwalificaties, die gemeenschappelijk is voor alle bilaterale overeenkomsten op de gebieden die verband houden met de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, alsook voor deze overeenkomst, de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de handel in landbouwproducten, gedaan te Luxemburg op 21 juni 1999 (hierna de “overeenkomst inzake de handel in landbouwproducten” genoemd) en de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Zwitserse Bondsstaat betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland tot het terugbrengen van economische en sociale verschillen in de Europese Unie, gedaan te [...] op [...] (hierna de “overeenkomst betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland” genoemd). Met het oog op de toepassing van deze overeenkomst stelt het Gemengd Comité die lijst vast en actualiseert het deze bij besluit.

5. Indien een partij verzuimt een arbiter aan te wijzen, benoemt de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage die arbiter uit de in lid 4 bedoelde lijst. Bij gebreke van een dergelijke lijst wordt de arbiter door middel van loting door de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage benoemd uit de personen die voor de toepassing van lid 4 formeel door één partij of door beide partijen zijn voorgedragen.

6. De personen die het scheidsgerecht vormen, zijn hooggekwalificeerde personen, met of zonder banden met de partijen, wier onafhankelijkheid en afwezigheid van belangenconflicten gewaarborgd zijn en die over een brede ervaring beschikken. Zij beschikken met name over aantoonbare deskundigheid op het gebied van recht en aangelegenheden die onder deze overeenkomst vallen; zij aanvaarden geen instructies van een van de partijen; en zij treden op persoonlijke titel op en aanvaarden geen instructies van enige organisatie of regering met betrekking tot aangelegenheden die verband houden met het geschil. De voorzitter van het scheidsgerecht beschikt ook over ervaring met procedures voor geschillenbeslechting.

### ARTIKEL II.3

#### Verklaringen van arbiters

1. Een persoon die in aanmerking komt voor benoeming als arbiter, meldt alle omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot gegronde twijfels over zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid. Vanaf de aanstelling en gedurende de gehele arbitrageprocedure meldt de arbiter dergelijke omstandigheden onverwijld aan de partijen en aan de andere arbiters, indien de arbiter dit nog niet heeft gedaan.
2. Een arbiter kan worden ontslagen indien er omstandigheden zijn die gegronde twijfel kunnen doen rijzen over zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid.
3. Een partij kan alleen verzoeken om ontslag van een door haar benoemde arbiter om redenen die haar na die benoeming bekend worden.

4. Indien een arbiter nalaat te handelen of indien het voor een arbiter in rechte en in feite onmogelijk is zijn rol te vervullen, is de in artikel II.4 vastgestelde procedure voor het ontslag van arbiters van toepassing.

## ARTIKEL II.4

### Ontslag van arbiters

1. Elke partij die een arbiter wenst te ontslaan, dient een verzoek tot ontslag in binnen dertig dagen na de datum waarop zij in kennis is gesteld van de benoeming van die arbiter of binnen dertig dagen na de datum waarop zij kennis krijgt van de in artikel II.3 bedoelde omstandigheden.
2. Het verzoek tot ontslag wordt toegezonden aan de wederpartij, aan de arbiter om wier ontslag wordt verzocht, aan de andere arbiters en aan het Internationaal Bureau. In het verzoek worden de redenen voor het verzoek tot ontslag uiteengezet.
3. Wanneer een verzoek tot ontslag is ingediend, kan de wederpartij het verzoek tot ontslag aanvaarden. De betrokken arbiter kan ook aftreden. Aanvaarding of aftreding betekent niet dat de redenen voor het verzoek tot ontslag worden erkend.
4. Indien de wederpartij binnen vijftien dagen na de datum van kennisgeving van het verzoek tot ontslag het verzoek tot ontslag niet aanvaardt of de betrokken arbiter niet aftreedt, kan de partij die om het ontslag verzoekt, de secretaris-generaal van het Permanent Hof van Arbitrage verzoeken een beslissing over het ontslag te nemen.

5. Tenzij de partijen anders overeenkomen, worden in het in lid 4 bedoelde besluit de redenen voor dat besluit vermeld.

## ARTIKEL II.5

### Vervanging van een arbiter

1. Met inachtneming van lid 2 van dit artikel wordt, indien een arbiter tijdens de arbitrageprocedure moet worden vervangen, een vervanger benoemd of geselecteerd overeenkomstig de procedure van artikel II.2 die van toepassing is op de benoeming of selectie van de te vervangen arbiter. Die procedure is ook van toepassing wanneer een partij geen gebruik heeft gemaakt van haar recht om de te vervangen arbiter te benoemen of aan de benoeming deel te nemen.

2. Indien een arbiter wordt vervangen, wordt de procedure hervat in de fase waarin de vervangen arbiter is opgehouden zijn taken uit te voeren, tenzij het scheidsgerecht anders beslist.

## ARTIKEL II.6

### Ontheffing van aansprakelijkheid

Behalve in geval van opzettelijk wangedrag of grove nalatigheid, zien de partijen, voor zover het toepasselijke recht dit toestaat, af van elke vordering tegen de arbiters wegens enige handeling of nalatigheid in verband met de arbitrage.

## HOOFDSTUK III

### ARBITRAGEPROCEDURE

#### ARTIKEL III.1

##### Algemene bepalingen

1. De datum van instelling van het scheidsgerecht is de datum waarop de laatste arbiter zijn benoeming heeft aanvaard.
2. Het scheidsgerecht ziet erop toe dat de partijen gelijk worden behandeld en dat beide partijen in een passende fase van de procedure voldoende in de gelegenheid worden gesteld hun rechten te doen gelden en hun zaak uiteen te zetten. Het scheidsgerecht voert de procedure zodanig uit dat vertragingen en onnodige uitgaven worden vermeden en dat het geschil tussen de partijen wordt beslecht.
3. Tenzij het scheidsgerecht anders beslist, wordt een hoorzitting georganiseerd nadat de partijen zijn gehoord.
4. Wanneer een partij een mededeling aan het scheidsgerecht toezendt, doet zij dit via het Internationaal Bureau en zendt zij tegelijkertijd een kopie toe aan de wederpartij. Het Internationaal Bureau zendt een kopie van die mededeling toe aan elk van de arbiters.

## ARTIKEL III.2

### Plaats van arbitrage

De plaats van arbitrage is Den Haag. Het scheidsgerecht kan, indien uitzonderlijke omstandigheden zulks vereisen, op een andere plaats bijeenkomen die het voor zijn beraadslagingen passend acht.

## ARTIKEL III.3

### Taal

1. De talen van de procedure zijn Frans en Engels.
2. Het scheidsgerecht kan gelasten dat alle bij de conclusie van eis of de conclusie van antwoord gevoegde documenten en alle verdere documenten die tijdens de procedure worden geproduceerd en in hun oorspronkelijke taal worden overgelegd, vergezeld gaan van een vertaling in een van de proceduretalen.

## ARTIKEL III.4

### Conclusie van eis

1. De verzoeker zendt zijn conclusie van eis schriftelijk toe aan de verweerder en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau, binnen de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn. De verzoeker kan besluiten zijn in artikel I.4 bedoelde kennisgeving van arbitrage als een conclusie van eis te beschouwen, mits deze ook voldoet aan alle in de leden 2 en 3 van dit artikel vermelde vereisten.
2. De conclusie van eis bevat de volgende informatie:
  - a) de in artikel I.4, lid 3, punten b) tot en met f), beschreven informatie;
  - b) een uiteenzetting van de tot staving van de vordering aangevoerde feiten; en
  - c) de juridische argumenten die tot staving van de vordering zijn aangevoerd.
3. De conclusie van eis gaat, voor zover mogelijk, vergezeld van alle door de verzoeker genoemde documenten en andere bewijsstukken, of dient ernaar te verwijzen. In de in artikel 15, lid 3, van de overeenkomst bedoelde gevallen bevat de conclusie van eis ook, voor zover mogelijk, informatie over de noodzaak van een verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie.

## ARTIKEL III.5

### Conclusie van antwoord

1. De verweerder zendt de conclusie van antwoord schriftelijk toe aan de verzoeker en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau, binnen de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn. De verweerder kan besluiten het antwoord op de in artikel I.5 bedoelde kennisgeving van arbitrage te beschouwen als een conclusie van antwoord, mits het antwoord op de kennisgeving van arbitrage ook voldoet aan de voorwaarden van lid 2 van dit artikel.
2. In de conclusie van antwoord wordt geantwoord op de punten in de conclusie van eis als bedoeld in artikel III.4, lid 2, punten a) tot en met c), van dit protocol. De conclusie van antwoord gaat, voor zover mogelijk, vergezeld van alle door de verweerder genoemde documenten en andere bewijsstukken, of dient ernaar te verwijzen. In de in artikel 15, lid 3, van de overeenkomst bedoelde gevallen bevat de conclusie van antwoord ook, voor zover mogelijk, informatie over de noodzaak van een verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie.
3. In de conclusie van antwoord, of in een latere fase van de arbitrageprocedure, indien het scheidsgerecht beslist dat een vertraging door omstandigheden gerechtvaardigd is, kan de verweerder een reconventionele vordering instellen, mits het scheidsgerecht ter zake bevoegd is.
4. Artikel III.4, leden 2 en 3, is van toepassing op een reconventionele vordering.

## ARTIKEL III.6

### Bevoegdheid van het scheidsgerecht

1. Het scheidsgerecht beslist of het bevoegd is op grond van artikel 15, lid 2, of artikel 16, lid 2, van de overeenkomst.
2. In de in artikel 15, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen is het scheidsgerecht bevoegd om de kwestie te onderzoeken die aan het geschil ten grondslag ligt, zoals officieel ter beslechting op de agenda van het Gemengd Comité geplaatst overeenkomstig artikel 15, lid 1, van de overeenkomst.
3. In de in artikel 16, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen is het scheidsgerecht dat het hoofdgeding heeft behandeld, bevoegd om de evenredigheid van de betwiste compenserende maatregelen te onderzoeken, ook wanneer die maatregelen geheel of gedeeltelijk zijn genomen in overeenstemming met artikel 19, lid 1, punt c), en artikel 20, lid 4, van de overeenkomst over de deelname van Zwitserland aan programma's van de Unie, wat betreft de deelname van Zwitserland aan het actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid.
4. Een exceptie van onbevoegdheid van het scheidsgerecht wordt uiterlijk in de conclusie van antwoord ingediend of, in het geval van een reconventionele vordering, in het antwoord. Het feit dat een partij een arbiter heeft benoemd of aan zijn benoeming heeft deelgenomen, ontnemt haar niet het recht om een dergelijke exceptie op te werpen. De exceptie dat het geschil de bevoegdheden van het scheidsgerecht te buiten zou gaan, wordt opgeworpen zodra de kwestie waarvan wordt beweerd dat die zijn bevoegdheden te buiten gaat, tijdens de arbitrageprocedure aan de orde wordt gesteld. Het scheidsgerecht kan in ieder geval een na het verstrijken van de gestelde termijn opgeworpen exceptie toestaan, indien het van oordeel is dat er een geldige reden voor de vertraging was.

5. Het scheidsgerecht kan uitspraak doen over de in lid 4 bedoelde exceptie, hetzij door deze als een preliminaire vraag te behandelen, hetzij in de in het hoofdgeding gegeven beslissing.

### ARTIKEL III.7

#### Andere schriftelijke opmerkingen

Het scheidsgerecht beslist, na raadpleging van de partijen, welke andere schriftelijke opmerkingen, naast de conclusie van eis en de conclusie van antwoord, de partijen moeten of kunnen indienen en stelt de termijn voor de indiening ervan vast.

### ARTIKEL III.8

#### Termijnen

1. De door het scheidsgerecht vastgestelde termijnen voor de mededeling van de schriftelijke documenten, met inbegrip van de conclusie van eis en de conclusie van antwoord, mogen niet meer dan negentig dagen bedragen, tenzij de partijen anders overeenkomen.
2. Het scheidsgerecht neemt zijn definitieve beslissing binnen twaalf maanden na de datum van zijn instelling. In uitzonderlijke omstandigheden waarin zich bijzondere moeilijkheden voordoen, kan het scheidsgerecht die termijn met ten hoogste drie maanden verlengen.

3. De in de leden 1 en 2 vastgestelde termijnen worden gehalveerd:
  - a) op verzoek van de verzoeker of de verweerder, indien het scheidsgerecht binnen dertig dagen na dat verzoek, na de wederpartij te hebben gehoord, oordeelt dat de zaak spoedeisend is; of
  - b) indien de partijen dit overeenkomen.
4. In de in artikel 16, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen neemt het scheidsgerecht zijn definitieve beslissing binnen zes maanden na de datum waarop overeenkomstig artikel 16, lid 1, van de overeenkomst kennis is gegeven van de compenserende maatregelen.

#### ARTIKEL III.9

##### Verwijzingen naar het Hof van Justitie van de Europese Unie

1. Overeenkomstig artikel 12 en artikel 15, lid 3, van de overeenkomst legt het scheidsgerecht geschillen voor aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.
2. Het scheidsgerecht kan zich op elk moment van de procedure tot het Hof van Justitie van de Europese Unie wenden, mits het in staat is het juridische en feitelijke kader van de zaak en de rechtsvragen die deze opwerpt, nauwkeurig te omschrijven. De procedure voor het scheidsgerecht wordt geschorst totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan.

3. Elke partij kan het scheidsgerecht een met redenen omkleed verzoek sturen om het geschil naar het Hof van Justitie van de Europese Unie te verwijzen. Het scheidsgerecht wijst een dergelijk verzoek af indien het van oordeel is dat niet is voldaan aan de in lid 1 bedoelde voorwaarden voor een verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie. Indien het scheidsgerecht het verzoek van een partij om verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie afwijst, motiveert het zijn beslissing in de in het hoofdgeding gegeven beslissing.

4. Het scheidsgerecht verwijst een geschil naar het Hof van Justitie van de Europese Unie door middel van een kennisgeving. De kennisgeving bevat ten minste de volgende informatie:

- a) een korte beschrijving van het geschil;
- b) de betrokken rechtshandeling(en) van de Unie en/of de betrokken bepaling(en) van deze overeenkomst; en
- c) het Unierechtelijk begrip dat moet worden uitgelegd overeenkomstig artikel 12, lid 2, van de overeenkomst.

Het scheidsgerecht stelt de partijen in kennis van de verwijzing van een geschil naar het Hof van Justitie van de Europese Unie.

5. Het Hof van Justitie van de Europese Unie past naar analogie het reglement van orde toe dat van toepassing is op de uitoefening van zijn bevoegdheid om bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over de uitlegging van de Verdragen en de handelingen van de instellingen, organen en instanties van de Unie.

6. De gemachtigden en advocaten die overeenkomstig de artikelen I.4, I.5, III.4 en III.5 gemachtigd zijn om de partijen voor het scheidsgerecht te vertegenwoordigen, zijn gemachtigd om de partijen voor het Hof van Justitie van de Europese Unie te vertegenwoordigen.

## ARTIKEL III.10

### Voorlopige maatregelen

1. In de in artikel 16, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen kan elke partij in elke fase van de arbitrageprocedure verzoeken om voorlopige maatregelen strekkende tot de opschorting van de compenserende maatregelen.
2. De verzoeken overeenkomstig lid 1 bevatten een duidelijke omschrijving van het voorwerp van het geschil en van de omstandigheden waaruit het spoedeisende karakter van het verzoek blijkt, alsmede de middelen, zowel feitelijk als rechtens, op grond waarvan de voorlopige maatregelen waartoe wordt geconcludeerd, op het eerste gezicht gerechtvaardigd voorkomen. Zij bevatten al het beschikbare bewijs en de bewijsaanbiedingen ter rechtvaardiging van de toekenning van de voorlopige maatregelen.
3. De partij die om voorlopige maatregelen verzoekt, zendt haar verzoek schriftelijk toe aan de wederpartij en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau. Het scheidsgerecht stelt een korte termijn vast waarbinnen die wederpartij schriftelijke opmerkingen kan indienen of mondelinge opmerkingen kan maken.
4. Het scheidsgerecht neemt binnen één maand na de indiening van het in lid 1 bedoelde verzoek een beslissing over de opschorting van de betwiste compenserende maatregelen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:
  - a) het scheidsgerecht is op het eerste gezicht overtuigd van de gegrondheid van de zaak die is voorgelegd door de partij die in haar verzoek om voorlopige maatregelen verzoekt;

- b) het scheidsgerecht is van oordeel dat, in afwachting van zijn definitieve beslissing, de partij die om voorlopige maatregelen verzoekt, ernstige en onherstelbare schade zou lijden indien de compenserende maatregelen niet worden opgeschort; en
- c) de schade die wordt berokkend aan de partij die om voorlopige maatregelen verzoekt door de onmiddellijke toepassing van de betwiste compenserende maatregelen, weegt zwaarder dan het belang bij een onmiddellijke en daadwerkelijke toepassing van die maatregelen.

5. De in artikel III.9, lid 2, tweede alinea, bedoelde opschorting van de procedure is niet van toepassing in procedures op grond van dit artikel.

6. Een door het scheidsgerecht overeenkomstig lid 4 genomen beslissing is slechts van voorlopige aard en laat de beslissing ten gronde van het scheidsgerecht onverlet.

7. Tenzij in de door het scheidsgerecht overeenkomstig lid 4 van dit artikel genomen beslissing een eerdere datum voor het einde van de opschorting is vastgesteld, vervalt de opschorting wanneer de definitieve beslissing op grond van artikel 16, lid 2, van de overeenkomst wordt genomen.

8. Voor alle duidelijkheid: voor de toepassing van dit artikel houdt het scheidsgerecht bij het afwegen van de respectieve belangen van de partij die om de voorlopige maatregelen verzoekt en van de wederpartij rekening met de belangen van de personen en marktdeelnemers van de partijen, maar deze afweging houdt niet in dat aan deze personen of marktdeelnemers een procesbevoegdheid voor het scheidsgerecht wordt toegekend.

## ARTIKEL III.11

### Bewijsmateriaal

1. Elke partij verstrekt bewijs van de feiten die ten grondslag liggen aan haar eis of verweer.
2. Op verzoek van een partij of op eigen initiatief kan het scheidsgerecht de partijen om relevante informatie verzoeken die het noodzakelijk en passend acht. Het scheidsgerecht stelt een termijn vast waarbinnen de partijen op zijn verzoek moeten reageren.
3. Op verzoek van een partij of op eigen initiatief kan het scheidsgerecht bij alle bronnen alle informatie inwinnen die het passend acht. Het scheidsgerecht heeft ook het recht om het advies van deskundigen in te winnen wanneer het dat passend acht, met inachtneming van eventuele door de partijen overeengekomen voorwaarden.
4. Alle informatie die het scheidsgerecht uit hoofde van dit artikel heeft verkregen, wordt ter beschikking gesteld van de partijen en de partijen kunnen opmerkingen over die informatie indienen bij het scheidsgerecht.
5. Na het standpunt van de wederpartij te hebben ingewonnen, neemt het scheidsgerecht passende maatregelen om alle vragen van een partij in verband met de bescherming van persoonsgegevens, het beroepsgeheim en de gerechtvaardigde belangen van vertrouwelijkheid te behandelen.
6. Het scheidsgerecht stelt de toelaatbaarheid, relevantie en kracht van het overgelegde bewijsmateriaal vast.

## ARTIKEL III.12

### Hoorzittingen

1. Wanneer een hoorzitting moet plaatsvinden, stelt het scheidsgerecht, na de partijen te hebben geraadpleegd, de partijen ruim van tevoren in kennis van de datum, het tijdstip en de plaats van de hoorzitting.
2. De hoorzittingen zijn openbaar, tenzij het scheidsgerecht ambtshalve of op verzoek van de partijen om gewichtige redenen anders beslist.
3. Van elke hoorzitting wordt een proces-verbaal opgesteld, dat wordt ondertekend door de voorzitter van het scheidsgerecht. Alleen dit proces-verbaal is authentiek.
4. Het scheidsgerecht kan besluiten de hoorzitting virtueel te houden overeenkomstig de praktijk van het Internationaal Bureau. De partijen worden tijdig van deze praktijk in kennis gesteld. In dergelijke gevallen zijn lid 1, op overeenkomstige wijze, en lid 3 van toepassing.

## ARTIKEL III.13

### Verzuim

1. Indien de verzoeker binnen de in dit protocol of de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn zonder geldige reden zijn conclusie van eis niet heeft ingediend, gelast het scheidsgerecht de afsluiting van de arbitrageprocedure, tenzij er openstaande vragen zijn waarover een uitspraak nodig kan zijn en indien het scheidsgerecht het passend acht dit te doen.

Indien de verweerder binnen de in dit protocol of de door het scheidsgerecht vastgestelde termijn zonder geldige reden geen antwoord op de kennisgeving van arbitrage of geen conclusie van antwoord heeft ingediend, gelast het scheidsgerecht de voortzetting van de procedure, zonder ervan uit te gaan dat dit verzuim op zich aanvaarding van de beweringen van de verzoeker inhoudt.

De tweede alinea is ook van toepassing wanneer de verzoeker geen antwoord op een reconventionele vordering indient.

2. Indien een partij die naar behoren is opgeroepen overeenkomstig artikel III.12, lid 1, niet op een hoorzitting verschijnt en daarvoor geen geldige reden opgeeft, kan het scheidsgerecht de arbitrage voortzetten.

3. Indien een partij die door het scheidsgerecht naar behoren is verzocht om aanvullend bewijsmateriaal te verstrekken, zonder geldige reden nalaat dit binnen de gestelde termijn te doen, kan het scheidsgerecht uitspraak doen op basis van het bewijsmateriaal waarover het beschikt.

## ARTIKEL III.14

### Beëindiging van de procedure

1. Indien wordt aangetoond dat de partijen redelijkerwijs de mogelijkheid hebben gehad om hun argumenten naar voren te brengen, kan het scheidsgerecht de procedure beëindigen.

2. Het scheidsgerecht kan, indien het dit vanwege uitzonderlijke omstandigheden noodzakelijk acht, op eigen initiatief of op verzoek van een partij besluiten de procedure te allen tijde te heropenen voordat het een beslissing heeft genomen.

## HOOFDSTUK IV

### BESLISSING

#### ARTIKEL IV.1

##### Beslissingen

Het scheidsgerecht streeft ernaar zijn beslissingen bij consensus te nemen. Indien het echter onmogelijk blijkt om bij consensus een beslissing te nemen, wordt de beslissing van het scheidsgerecht met meerderheid van stemmen van de arbiters genomen.

#### ARTIKEL IV.2

##### Vorm en gevolgen van de beslissing van het scheidsgerecht

1. Het scheidsgerecht kan op verschillende tijdstippen afzonderlijke beslissingen over verschillende kwesties nemen.
2. Alle beslissingen worden schriftelijk genomen en met redenen omkleed. Zij zijn definitief en bindend voor de partijen.
3. De beslissing van het scheidsgerecht wordt ondertekend door de arbiters, bevat de datum waarop zij is genomen en vermeldt de plaats van arbitrage. Een kopie van de door de arbiters ondertekende beslissing wordt door het Internationaal Bureau aan de partijen toegezonden.

4. Het Internationaal Bureau maakt de beslissing van het scheidsgerecht openbaar.

Bij het openbaar maken van de beslissing van het scheidsgerecht neemt het Internationaal Bureau de toepasselijke regels inzake de bescherming van persoonsgegevens, het beroepsgeheim en de gerechtvaardigde belangen van vertrouwelijkheid in acht.

De in de tweede alinea bedoelde regels zijn identiek voor alle bilaterale overeenkomsten op de gebieden van de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, alsmede voor deze overeenkomst, de overeenkomst inzake de handel in landbouwproducten en de overeenkomst betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland. Met het oog op de toepassing van de overeenkomst stelt het Gemengd Landbouwcomité die regels vast en actualiseert het deze door middel van een besluit.

5. De partijen leven alle beslissingen van het scheidsgerecht onverwijld na.

6. In de in artikel 15, lid 2, van de overeenkomst bedoelde gevallen stelt het scheidsgerecht, na het advies van de partijen te hebben ingewonnen, in de beslissing ten gronde een redelijke termijn vast om gevolg te geven aan zijn beslissing overeenkomstig artikel 15, lid 5, van de overeenkomst, rekening houdend met de interne procedures van de partijen.

#### ARTIKEL IV.3

##### Toepasselijk recht, uitleggingsregels, bemiddelaar

1. Het toepasselijke recht bestaat uit deze overeenkomst, de rechtshandelingen van de Unie waarnaar in de overeenkomst wordt verwezen, alsmede alle andere regels van internationaal recht die relevant zijn voor de toepassing van die instrumenten.

2. Het scheidsgerecht beslist overeenkomstig de in artikel 12 van de overeenkomst bedoelde uitleggingsregels.
3. Het scheidsgerecht mag niet als bemiddelaar of *ex aequo et bono* beslissen.

#### ARTIKEL IV.4

##### Onderling overeengekomen oplossing of andere redenen om de procedure te beëindigen

1. De partijen kunnen te allen tijde onderling een oplossing voor hun geschil overeenkomen. Zij delen die oplossing gezamenlijk mee aan het scheidsgerecht. Indien de oplossing ingevolge de desbetreffende interne procedures van een van beide partijen goedkeuring vergt, verwijst de kennisgeving naar dat vereiste en wordt de arbitrageprocedure opgeschort. Indien een dergelijke goedkeuring niet is vereist, of nadat is kennisgegeven van de afronding van die interne procedures, wordt de arbitrageprocedure beëindigd.
2. Indien de verzoeker in de loop van de procedure het scheidsgerecht schriftelijk meedeelt dat hij de procedure niet wenst voort te zetten en indien de verweerder op de datum van ontvangst van die mededeling door het scheidsgerecht nog geen stappen in de procedure heeft ondernomen, vaardigt het scheidsgerecht een beschikking uit waarin de beëindiging van de procedure officieel wordt vastgelegd. Het scheidsgerecht beslist over de kosten die ten laste komen van de verzoeker, indien dit door het gedrag van die partij gerechtvaardigd lijkt.

3. Indien het scheidsgerecht, voordat het een beslissing heeft genomen, tot de conclusie komt dat voortzetting van de procedure zinloos of onmogelijk is geworden om een andere dan de in de leden 1 en 2 genoemde redenen, stelt het scheidsgerecht de partijen in kennis van zijn voornemen om een beschikking tot beëindiging van de procedure uit te vaardigen. De eerste alinea is niet van toepassing wanneer er openstaande vragen zijn waarover mogelijk een uitspraak moet worden gedaan en indien het scheidsgerecht dit passend acht.

4. Het scheidsgerecht doet de partijen een kopie toekomen van de beschikking tot beëindiging van de arbitrageprocedure of van de in onderlinge overeenstemming tussen de partijen genomen beslissing, ondertekend door de arbiters. Artikel IV.2, leden 2 tot en met 5, is van toepassing op arbitrale beslissingen die in onderlinge overeenstemming tussen de partijen worden genomen.

#### ARTIKEL IV.5

##### Correctie van de beslissing van het scheidsgerecht

1. Binnen dertig dagen na ontvangst van de beslissing van het scheidsgerecht kan een partij, door middel van een kennisgeving aan de wederpartij en aan het scheidsgerecht via het Internationaal Bureau, het scheidsgerecht verzoeken eventuele fouten in de berekening, materiële of typografische fouten, of soortgelijke fouten of weglatingen in de tekst van de beslissing van het scheidsgerecht te corrigeren. Indien het scheidsgerecht het verzoek gegrond acht, voert het de correctie binnen 45 dagen na ontvangst van dat verzoek uit. Het verzoek heeft geen opschortend effect op de in artikel IV.2, lid 6, bedoelde termijn.

2. Het scheidsgerecht kan binnen dertig dagen na de mededeling van zijn beslissing op eigen initiatief de in lid 1 bedoelde correcties aanbrengen.
3. De in lid 1 van dit artikel bedoelde correcties worden schriftelijk aangebracht en maken integrerend deel uit van de beslissing. Artikel IV.2, leden 2 tot en met 5, is van toepassing.

## ARTIKEL IV.6

### Honoraria van arbiters

1. De in artikel IV.7 bedoelde honoraria zijn redelijk, waarbij rekening wordt gehouden met de complexiteit van de zaak, de tijd die de arbiters eraan hebben besteed en alle andere relevante omstandigheden.
2. Er wordt een lijst van dagelijkse vergoedingen en maximum- en minimumaantallen uren, die identiek is voor alle bilaterale overeenkomsten op de gebieden die verband houden met de interne markt waaraan Zwitserland deelneemt, alsmede voor deze overeenkomst, de overeenkomst inzake de handel in landbouwproducten en de overeenkomst betreffende de regelmatige financiële bijdrage van Zwitserland, opgesteld en indien nodig geactualiseerd. Met het oog op de toepassing van deze overeenkomst stelt het Gemengd Comité die lijst vast en actualiseert het deze door middel van een besluit.

## ARTIKEL IV.7

### Kosten

1. Elke partij draagt haar eigen kosten en de helft van de kosten van het scheidsgerecht.

2. Het scheidsgerecht stelt zijn kosten vast in zijn beslissing ten gronde. Deze kosten omvatten alleen:

- a) de honoraria van de arbiters, die voor elke arbiter afzonderlijk moeten worden vermeld en door het scheidsgerecht zelf moeten worden vastgesteld overeenkomstig artikel IV.6;
- b) de reis- en verblijfkosten en andere uitgaven van de arbiters; en
- c) de honoraria en kosten van het Internationaal Bureau.

3. De in lid 2 bedoelde kosten zijn redelijk, waarbij rekening wordt gehouden met het litigieuze bedrag, de complexiteit van het geschil, de tijd die de arbiters en eventuele door het scheidsgerecht aangestelde deskundigen eraan hebben besteed, en andere relevante omstandigheden.

#### ARTIKEL IV.8

##### Consignatie

- 1. Bij aanvang van de arbitrage kan het Internationaal Bureau de partijen verzoeken als voorschot op de in artikel IV.7, lid 2, bedoelde kosten gelijke bedragen in consignatie te geven.
- 2. Tijdens de arbitrageprocedure kan het Internationaal Bureau de partijen verzoeken extra bedragen in consignatie te geven in aanvulling op de in lid 1 bedoelde bedragen.

3. Alle overeenkomstig dit artikel door de partijen in consignatie gegeven bedragen worden betaald aan het Internationaal Bureau, dat deze aanwendt ter dekking van de werkelijk gemaakte kosten, waaronder met name de honoraria betaald aan de arbiters en het Internationaal Bureau.

## HOOFDSTUK V

### SLOTBEPALINGEN

#### ARTIKEL V.1

##### Wijzigingen

Het Gemengd Comité kan bij besluit wijzigingen van dit protocol vaststellen.